

I

Ibid, 'ibidem'den kısaltılmış : (LAT.,KOLL.) <'i'bid'> : Aynı yer, aynı mehzaz = *In the same place* (İNG.)

Ich dien : (ALM.,DEV.) <ih di'n> : İngiltere veliahdının armasında yazılı olan ve 'hizmet ediyorum' anlamına gelen Almanca moto

Ici on parle français : (FR.,KOLL.) <i'si on parl Fran'se> : Burada Fransızca konuşulur = *French is spoken here* (İNG.)

Idealization (İng.: Aydıalizeyşin- **İdealleştirme**, Ülküleştirme) (PSYCH.) : Bk: **Ego'nun Savunma Mekanizmaları**

Idée fixe : (FR.,PSYCH.) <ide fiks>: Kafada sabitleşmiş fikir, bir obsesyon = *A fixed idea, an obsession* (İNG.)

Identification : (İng.: Aydıntifikeyşin; Fr.: İdantifikasyon = **Özdeşleşme**) (PSYCH.) : Bk.: **Ego'nun Savunma Mekanizmaları**

Identification With Aggressor : (İng.: Aydıntifikeyşin Wit Agresır = Saldırgan İle **Özdeşim**) (PSYCH.) : Bk.: **Ego'nun Savunma Mekanizmaları**

İğralanmak : *Dalgalanmak, kucak kucağa sallanmak*

"Nathanael, yataklar üstüne neler söylesem sana?

Ot yığınlarında uyudum; buğday tarlalarının ortasında uyudum; otlar içinde, güneşin altında uyudum; samanlıklarda uyudum, geceleri. Hamağımı ağaçların dallarına asardım; dalgalarla *ığralana ığralana* uyudum." (A. Gide, "Dünya Nimetleri ve Yeni Nimetler", sa:98)

Ignoscito saepe alteri, numquam tibi : (LAT.,KOLL.) <İgno'çito seype alteri, num'kuam ti'bi> : Sık sık diğerlerini affedebilirsin, fakat kendini : hiçbir zaman = *Often pardon others but never yourself* (İNG.)

Ihhh : *Bir inleme, şikayet, yakınma edası*

"YANK (Acı acı) - Demek bu kuşlar da bir yere layık görmüyorlar beni. *Ihhh*, cehennem olsunlar!... Artık çelik değilim, dünya bana sahip. Ahh, lanet olsun! Göremiyorum, her taraf karanlık, anlıyor musun? Her şey ters! (Aya bakıp abuk sabuk sesler çıkaran bir maymun gibi acı alaylı bir yüz takılır.)"

(Eu. O'Neill, "Allahın Ayısı", sa:64-5)

Ihlaya pohlaya : *İkına sıkına, kendini zorlayarak; Ohlaya poflaya*

“Bayram, adamakıllı bozuldu. Fakat hiç bir şey diyemedi. ‘Sabret Bayram, yükle yükünü!’ dedi içinden. Yatakları bir habaya sarmışlardı. Haçça da kucaklamış indiriyordu. Kocaman bir denk olmuştu. *Ihlaya puflaya* tam Irazca’nın önünden geçerken ayağına bir şey takıldı. Irazca, yanbaşındaki bir değneği uzatıp Haçça’yı durdurdu.”

(F. Baykurt, “Irazca’nın Dirliği”, sa:218)

Ik demek, mık dememek : *Nuh demek Peygamber dememek, aşırı inatçılık sergilemek*

“Irazca inadından döneceğe benzemiyordu. ‘Ik’ diyor, ‘mık’ demiyordu. İkide bir ‘Defol!’ çekiyor, ‘Gidecek olana yollar açıktır!’ diyordu. Bozup atıyordu Bayram’ı.”

(F. Baykurt, “Irazca’nın Dirliği”, sa:211)

Ikına sıkına; İkinip sıkın(ıl)mak; İkinmak : *Zorlanmak, bedenen ya da fikren kendini zorlamak, çaresizlik içinde kıvranmak; Büyük abdestni yapmak için karın kaslarını zorlamak*

“Seyriler *ıkmır sıkır* ve rahatsızlık içinde gülümser. Koca kızarır, karısına doğru gider, gülümseyerek elini öper: ‘Haklısınız, sevgilim.’ İtibarı kurtarıldı ama nefret semiriyor.”

(A. Camus, “Defterler 1”, sa:86)

“... Neyse, sıçma isteğim geçmiyordu. Tuhaf. Ordaki ikinci veya üçüncü gecemdi..... Helaya gidip oturdum. *İkindim* ve oturdum orda ve *ıkindim*. Sonra kalktım. Hiç! Sadce biraz kan.”

(Ch. Bukowski, “Büyük Zen Düğünü”, sa:69)

“ÇİMME

Nereye gidiyorsunuz bu dana kafalarınızla?

Nereye gidiyorsunuz böyle *ıkına sıkına*?

Güneş biraz sulu

Biraz sulu bu gece.

Nereye gidiyorsunuz, kuzukulağı kafalılar?”

(R. Desnos<1900-1945>, “hayır, aşk ölmedi”, sa:139)

“Tek öyküler içeren kitaplar karşılığında bir fincan kahveyle ekmek istiyordum yalnız. Anımsadığım kadarıyla, çokluk yeni moda üslupla adeta *ıkmıp sıkınarak* kaleme alınmış fazla değer taşımayan ıvır zıvır kitaplardı...”

(H. Hesse, “Peter Camenzind”, sa:56)

“Var gücümle avlarımı önüm sıra itelemeye başlıyorum; oluyor da; ama benim için pek yavaş bir tempo; hızlanmak için et kümelerinden birazını ayırıp geride bırakıyor, üzerlerinden, aralarından *ıkına sıkına* geçiyorum.”

(F. Kafka, “Bir Savaşın Tasviri-Yuva”, sa:175)

“Düşünüyorlar, taşıyorlar, başlarını yere eğiyorlar:

‘Fehmi’nin hiç birimize borcu yoktu,’ diyorlar.

‘İnsan halidir bu borcu olmaz olur mu?’

Köşeden bir balıkçı *ıkına sıkına*:

‘Bana,’ diyor, ‘elli lira borcu vardı.’ ”

(Y. Kemal, “Denizler Kurudu”, sa:179)

“Ey öyle ise insaf et. Yüzyılın ediplerinden beyefendi hazretlerinin *ıkına sıkına* yumurtladığı erdem yumurtasının büyüklüğüne şaşmayayım mı?”

(A. Mithat, “Karı Koca Masalı”, sa:144)

“Ancak dedemin o sessiz alaycılığı, torununun kolay etkilenirliğine o kadar çok dokunmuş, onun o küçük gururunu o kadar çok kıskırtmıştı ki, bir gün evde yalnızken sandığın başına geçti, o ağır kapağı kollarının erişebileceği yüksekliğe kadar *ıkına sıkına* kaldırarak kireç badanalı duvara çarpana kadar geri itti. İşte orada duruyordu baklalar.”

(J. Saramago, "Küçük Anılar", sa:72)

İkiş tikiş olmak : *Kalabalık, dönecek yeri olmamak (Bir araçta, ya da evin bir salonunda)*

"Sadece şu kadarını anımsıyorum: O gecenin bir yerinde, odanın köşesinde tek başıma dikiliyordum. Sigara içerek insanları, o mekana *ikiş tikiş* dolmuş düzünelerce genç bedeni seyrediyor, birbirine karışan sözcüklerle kahkahaların uğultusunu dinliyor, orada ne işim olduğuna şaşırıyor ve artık gitme vaktinin geldiğini düşünüyordum."

(P. Auster, "Görünmeyen", sa:10)

"Ben kazaya tanık olmadım, ama o gece oradaydım. Partide kırk,elli kişi vardı; ikiş tikiş bir Brooklyn apartmanında terleyen, içen, sıcak yaz gecesini *şamataya boğan* bir kalabalık."

(P. Auster, "Leviathan", sa:104)

"Kız oyunu hala sürdürerek, 'Bir sorun var,' dedi. 'Jack dönünce ne olacak? Yani, burası biraz biraz *ikiş tikiş* olacak, öyle değil mi? Biliyorsun, o da çok tatlı çocuk."

(P. Auster, "Şans Müziği", sa:192)

"Orada oturup itirafta bulunmakla sahtekarlık yapmak arasında kararsızlık yaşarken, saatini cebinden çıkarıp ona aksice göz atarken, bir köşesinde soba yanmakta olan bu *ikiş tikiş* odada sabırsız bir işadamı gibi görünmeye çabalarken bir krizin yaklaşmakta olduğunu seziyordum...."

(J.M. Coetzee, "Petersburg'lu Usta", sa:39)

Il connait l'univers, et ne se connait pas : (FR.,KOLL.) <İl kone l'ümiver, e nö sö ko'ne pa!> = Evreni biliyor ama kendini değil' = He knows the universe but not himself (La FONTAINE, Fables, VIII, 26) (İNG.)

Ile-de-France : (FRA.) *Bugünkü Fransa'nın merkezini oluşturan, Paris ve çevresindeki bölgeleri içeren eski Fransız eyaleti.*

"Bayan De Gabry'ye doğru döndüğümde yalnız olmadığının farkına vardım. Siyah giyinmiş bir genç kız onun yanında duruyordu. **Ile-de-France** göğünün tatlılığına eş grilikte hem zeki hem saf bir anlatım taşıyan gözleri vardı. Biraz ince uzun kollarının ucunda çevik, genç kızlara uygun düşen kırmızılıkta iki el sallanıyordu."

(A. France, "Sylvestre Bonnard'ın Suçu", sa:79)

Il est bon de parler, et meilleur de se taire : (FR.,KOLL.) <İl e bon dö parle, e me'yör dö sö ter> : Konuşmak güzeldir, ama susmak daha iyidir. Konuşmak gümüşse, sükut altındır = It is good to speak but better to be silent. Speech is silver, but silence ise altın (İNG.)

Il faut bonne mémoire apres qu'on a menti : (FR.,PSYCH.,KOLL.) <İl fo bon me'muar apre k'on a man'ti> : Yalan söyledikten sonra birinin iyi belleği olması gerekir = A man needs a good memory after he has lied (CORNEILLE, Le Menteur, IV) (İNG.)

Il faut manger pour vivre, et non pas vivre pour manger : (FR.,KOLL.) <İl fo man'je pur vivr, e non pa vivr pur manje> : Yaşamak için yemek yemeli, ama yemek yemek için yaşamamalı = We should eat to live, but not live to eat (İNG.)

İlgın : *Akdeniz bölgesine has, kumlu araziye seven, süs bitkisi de olarak yetiştirilebilen, beyaz ya da pembe çiçekler açan bir bitki*

"Vasili, yerden kediyi, sedirin üstünden balık parçalarını aldı, kamışlarını ardını dönmesiyle koyağın dibindeki *ılgınların* içine girmesi, büyük zeytinin duldasına <gölgelik, koruma> sokulması bir oldu. Zeytinin altından Poyraz Musanın ayak seslerini duyuyordu. Poyraz Musa kamışlığın önünden geçti, böğürtlenlere düştü. Ayağı bir böğürtlen **teveğine** <bitki uzantısı> takılmış olacak ki, pat diye bir ses geldi kamışlığın önünden. Bir de 'öf,' diye bir ses duyuldu. Ses, 'Vay anasını,' diyerek de ayağa kalktı, yürüdü. Vasili bütün bedeniyle kulak kesilmiş, ayak seslerini dinliyordu."

(Y. Kemal, "Bir Ada Hikayesi 1 – Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana", Cilt:1, sa:168-9)

İlgit ilgit esmek : *Tatlı tatlı, ılgın ılgın, yavaştan okşarcasına.*

“Bahar güneşi kayalıkları kızdırmıştı. Kaya aralarında mavi sütleğenler, mor üçgül çiçekleri.. Kekikler açtı açacaklar, güneşte ağır kokuları *ılgıt ılgıt* esiyor.”
(Y. Kemal, “Yılanı Öldürseler”, Sa:5-6)

“*İlgıt ılgıt* esen seher yelleri
Benim ahu bakışlımdan bir haber
Yine bahar geldi, dağlar yeşerdi
Söyle benim dal kaşlımdan bir haber”
(Ruhsati-Prof.Dr. M.F. Köprülü, “Türk Sazşairleri III”, XIX.-XX. yy., sa:495)

Ilıktan artı : *Ilıktan bir az daha sıcak*

“Beyefendi sımsıkı bir camız ağırlığıyla küvetin *ıllıktan artı sıcak* suyuna girip boylu boyunca uzandı. Nefise sünger, sabunla falan emir bekliyor, herkesin kayranlıkla çılgınlar gibi alkışladığı bu adamın kendisine ait olduğunu düşündükçe kabına sığamıyordu.”
(O. Kemal, “Üç Kağıtçı”, sa:246)

İlmli : *Mutedil; aşırı görüşlerden uzak kendine özgü ortalma bir yol tutan*

“Sedat,..... ülkesinin karşılığını almadan yeterince sıkıntı çektiğini düşündüğünden, onun belini büken ve Batı’yla olan ilişkilerini berbat eden şu İsrail-Arap çatışmasına artık bir son vermek istiyordu. Araplardan söz ederken, ‘biz’ değil, ‘onlar’ diye düşünüyordu; bunu açıkça dile getirmiyordu belki, ama konuyla ilgili herkes ne demek istediğini anlıyordu. Araplar bunu sahiplenmiyordu..... Hatta yaşamının sonunda, birçok arap onu apaçık biçimde düşmanlardan ve hainlerden biri olarak saymaya başlamıştı. Yahudi devletiyle uzlaşmasına öfkelenen ulusalcı ve İslamcı kamuoyunun yanı sıra *ılmli* ve Batı yanlısı liderlerin birçoğu da, onu, İsrail’in en önemli Arap komşusunu çatışmadan çekerek bölgedeki barış olasılığını hepten ortadan kaldırmakla suçluyordu.”
(A. Maalouf, “Çivisi Çıkmış Dünya”, sa:121)

Il me faisait la cour : (FR.,KOLL) <İl -erkek- mö fe’ze la kur!> : *Bana kur yapıyordu!*

Il ne faut jamais défier un fou : (FR.,KOLL.) <İl nö fo ja’mé de’fie ön fu> : *Delibozuk bir insanı asla mat etmeye çalışmamalı = Never challenge a fool (İNG.)*

Il ne faut discuter des goûts et des couleurs : (FR.,KOLL.) <il nö fo dis’küte de gu e dö ku’lör> : *Zevkler ve renkler, tartışılmaz! Chacun a son gout : (Şa’kön a son gu!) - There is no disputing the tastes et colors Herkes kendi zevkine (İNG.)*

Il n’est sauce que l’appétit : (FR.,KOLL.) <İl n’e sos kö l’apöti> : *İştahdan daha iyi sos olamaz : Appetit is the best sauce (İNG.)*

Il rit bien qui rit le dernier : (FR.,KOLL.) <İl ri biyen ki ri der’niye> : *Son gülen iyi güler = He laughs best who laughs last (İNG.)*

Ils n’ont rien appris, ni rien oublié : (FR.,TAR.,KOLL.) <İl n’on riyen apri, ni riyen ub’liye> : *Asla birşey öğrenmediler, hiçbir şey unutmadılar da! = They have learned nothing and they have forgotten nothing (Thirty years after the outbreak of the French Revolution, TALLEYRAND used these words to describe the returned enigrés, the Bourbons and their followers) (İNG.)*

Il y a un temps pour tout : (FR., KOLL.) <İl ya un tan’ pur tu> : *Her kes için seçilmiş bir zamanı vardır*

Imo pectore : (FR.,KOLL.) <LAT.,KOLL.) <I’mo pektore> : *Kalbimin en derinliğinden (sevgiyle!) = From the bottom of the heart (VERGİL, Aneid, XI, 377) (İNG.)*

Impotens sui : (LAT.,KOLL.) <İm’potens sui> : *‘Kendi-kontrol’ün eksikliği = Lacking self-control (İNG.)*

In aeternum : (LAT.,ZAMAN) <İn ayter’num> : *Ölüm anında = At the moment of death (İNG.)*

In camera : (LAT.,HUK.) <In ka'mera> : Hakimın odasında gizli bileşim : In the judge's chamber, secretly (İNG.)

(Dict. of Foreign Phrases and Abbreviations)

İnciğini cıncığını bilmek : İçini dışını, en ince ayrıntısına kadar ne olup bittiğini bilmek

“Ali Osman Reis, ustası Kara Yani Reisin türlü hünerlerini, *ıncığını cıncığını* anlattıktan sonra ayağa kalktı:

‘Poyraz Musa kardaş, hoş gelip safalar getirmişsin... Bir hacetin olursa başımız üstüne. Adan sana kutlu, mutlu olsun.’

‘Sağ ol Osman Reis. Gene beklerim.’ ”

(Y. Kemal, “Bir Ada hikayesi 1- Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana”, Cilt:1, sa:168)

“ ‘Deniz bir daha dirilmez mi kaptan?’

Süleyman Muhtar güldü. Akıllı, canlı, cin gibi, dost, kül yutmaz yaşamın hiç bir yerinde. Elinde en kadim, en güzel kitaplarla. Dünyanın *ıncığını cıncığını bilerek..*

‘Deniz yedi canlıdır,’ dedi. ‘Ölür ölür dirilir ama... Dirilmesi için ona çok yardım etmeliyiz.’ ”

(Y. Kemal, “Bir Bulut Kaynıyor”, sa:250)

Incorporation : (İng.: İnkorporeyşın; Fr.: Enkorporasyon = **Birleşme**) Bk.: **Ego'nun Savunma Mekanizmaları**

Incubus : (MYTH.CİNS.) <in'kubus> : Antik inançlara göre, geceleri uykudaki insanlarla cinsel ilişki kuran, ya da karınlarının üstüne oturarak onlara işkence eden cinseller. Geniş anlamda sözcük, kaygılı düşleri belirtmek için de kullanılır.”

(U. Eco, “Foucault Sarkacı”, Çev.: Şadan Karadeniz, Sözlükçe,613)

In custodia legis : (LAT.,HUK.) <In kus'todia le'gis> : Yasa'nın korumasında = In custody of Law (İNG)

In dubio : (LAT.,PSYCH.,KOLL.) <In dü'biyo> : Şüphede içinde = In doubt (İNG.)

In esse : (LAT.,ZAMAN) <In ese> : Varlık'ta, mevcudiyet'te = In existence (İNG.)

In futuro : (LAT.,ZAMAN) <In futu'ro> : Gelecekte, bundan böyle = In future; henceforth (İNG.)

Initiation : **Erginlenme** : (COLL.) Başlangıç, başlayış, çömezlik devresi <FR.: İnişasyon, İNG.: İnişeyişin)

“Dipte, kocaman bir cemehanın içinde, bir yılanla boğuşan, doğal büyüklükte, üç boyutlu bir aslan. Burada bulunmasının görünür nedeni, tümüyle cam hamurundan yapılmış olmasıydı, ama gizli bir nedeni de olmalıydı..... Belki de Conservatoire, tümüyle bir imgeydi: **Ogdoades**'in, ilk ilkenin, Sarkaç'ın doluluğundan, **Pleroma**'nın <Valentinus'un gnostik kuramında, Yüce Varlık'tan türeyen eon'ların bütünü> parılısından, eondan eona geçerek katmanlaştığı; ‘kötülük’ün hüküm sürdüğü, o aşağılık sürecin imgesi. Öyleyse, o yılanla aslan, benim **erginlenme** <Bir tarikata, gizli bir örgüte alınan kişinin kabul edilme töreni. FR. ve İNG.: **initiation** : inişasyon, inişeyişin; OSM.: Takris, TR.: Başlangıç, kabul edilme töreni> yolculuğumun daha şimdiden sona erdiğini, az sonra dünyayı yeniden, olması gerektiği gibi değil, olduğu gibi göreceğimi söylüyorlardı bana.”

(U. Eco, “Foucault Sarkacı”, sa:26)

In loco parentis : (LAT.,SOSY.) <In loko paren'tis> : Ebeveynlerinin yanında, nezdinde = In the place of A parent (parents) (İNG.)

In nomine : (LAT.,DİN) <In no'mine> : ..isminde = **In nomine Domini** : In the name of the Lord = Tanrı'nın isminde (İNG.)

In nubibus : (LAT.,PSYCH.) <In nubi'bus> = Zihni bulanık = In the clouds, confused (İNG.)

In pace : (LAT.,PSYCH.) <In pa'ke> : Sulh içinde = In peace (İNG.)

In posse : (LAT.,PSYCH.) <In po'se> : Potansiyel olarak = Potentially; within possibility (İNG.)

In propria persona : (LAT.,HUK.) <In prop'ria perso'na> : Şahsen var = Personally present (İNG.)

In puris naturabilis : (LAT.,PSYCH.,SOSY.) <In pu'ris natura'libus> : Çıplak = Naked, nude (İNG.)

In rerum natura : (LAT.,PSYCH.) <In re'rum natura> : 'Şey'lerin içinde natürel olmak : In the nature of things (İNG.)

(The Dict. of Foreign Phrases and Abbreviations)

In saecula saeculorum, Amen : (LAT. MYTH.) <in say'kula sayku'lorum, a'men> : 'Sonsuzluk' (**Forever and ever**), 'Yüzyılların yüzyılı içinde, Amin!', Homer ve Hesiod zamanlarındanberi bilinirdi; Eski Roma'da, 'İnsanın potansiyeli olan maksimum 100 yıl içinde', 'Ezeliyetten Ebediyete, Amin!', 'Sonsuza dek!', <İng.'deki: 'for ever and ever' karşılığı bence en makulu geliyor, maamafih, arada bir Kilise bunun anlamını biraz farklı belirtir, en son değişimi 9 Eylül 2013'de almıştı>

"Köylünün başbelası diyorlar benim için, işim köydeki tazelere <genç kızlara> Latince dersi vermek, salamları tütsülendikleri baca boşluklarından, hokus pokus yürütüp mideme indirmek. Şimdilik muhtarın karısının yatağını gözümü kestirdim. Daha önce kargalar tarafından didik didik edilmezsem..... Bohemya kralı biraderimdir <erkek kardeş> ve hepimizin babası benim gibi onun da rızkını veriyor; ama bu konuda Tanrı babamızın en çok beni işe koştuğunu söyleyebilirim. Önceki gün, bütün babalar gibi, taş kalpli davranarak açlıktan yarı ölmüş bir kurdu hayata döndürmeye alet etmek istedi beni. Bu canavarın leşini sermeseydim, sayın meslektaşım, bugün benimle tanışmak şerefine eremeyecektiniz asla. **In saecula saeculorum. Amen.**"

(H. Hesse, "Narziss ve Goldmund", sa:159)

In situ : (LAT.,KOLL.) <In si'tu> : Olduğu gibi orijinal şekil ve yerde = In it is original position or place (İNG.)

In statu(s) quo : (LAT.,KOLL.) <In sta'tus ko> : Eski yerinde ve şartlarda = In its former state or condition (İNG.)

In tenebris : (LAT.,KOLL.) <In teneb'ris> : Karanlıkta = In darkmess (İNG.)

Inter alia : (LAT.,KOLL.) <In'ter al!ya> : Diğer şeyler arasında = Among other things (İNG.)

Inter Pocula : (LAT., COLL.) : <Inter Pocula = Kadehler arasında, sadece içerken, dostlarla sohbet ederken>

"...Sayın piskopos, insanlığın ölümsüzlüğü boş laftır. Ah! O tatlı vaat! Siz ona inanadurun. Yok, insan ruhmuş, yok, melek olacakmış, yok, kürek kemiklerinde mavi kanatlar çıkacakmış. Kimdi o? **Tertulien**, değil miydi, hani cennetliklerin yıldızdan yıldıza uçacağını söyleyen. Öyle olsun bakalım. Biz de yıldızların çekirgesi oluruz. Sonra Tanrı'yı görecekmışiz. Hele dur, hele. Bütün bunları tutup da 'Moniteur'de yazacak değilim elbet, ne münasebet! Sadece dostlar arasında **Inter Pocula** fısıldıyorum. Dünyayı cennete feda etmek, gölge peşinde koşup eldeki avı kaçırmaktır."

(V. Hugo, "Sefiller", Cilt:I, sa:60)

Interpol : Merkezi Fransa-Paris'te bulunan, Uluslararası Polis Ağır Ceza Örgütü

"Arayan Fache idi. 'Interpol bir ipucu bulmuş,' dedi. 'Treni unut. Langdon ile Sophie, Zürih Emanet Bankası'nın Paris şubesine gitmişler. Adamlarını hemen oraya göndermeni istiyorum.'

'Sauniere'in Ajan Neveu ile Robert Langdon'a ne anlatmaya çalıştığına dair bir gelişme var mı?'

Fache'in ses tonu soğuktu. 'Sen onları tutuklayınca Teğmen Collet, ben onlara bizzat soracağım.'

(D. Brown, "Da Vinci Şifresi", sa:204)

Interrorem : (LAT.,HUK.) <In'tero'rem> : Bir uyarı olarak (yasal) : As a warning - legal term - **In terrorem populi** : Ulusal kıyımlardan dolayı, sadakat ümidi kazanan halkın arasında dehşet-terör saçmak ; To produce terror among the people in the hope of gaining obedience, as by public executions (İNG.)

Inter spem et metum : (LAT.,PSYCH.) <In'ter sp(em et me'tum)> : Ümit ve korku arasında (İNG.)

In toto : (LAT.,KOLL.) <In to'to> : Tamamiyle = Completely (İNG.)

Intra muros : (LAT.,HUK.) <Int'ra mu'ros> : Kapalı kapılar-duvarlar ardında : Within the walls (İNG.)

INTROJECTION : (İng.: İntroceksın; Fr.: Entrojeksiyon = **İçe atma**), (PSYCHO) : Bk.: **Ego'nun Savunma Mekanizmaları**

In un giorno non si fe' Roma : (İTA.,KOL.) <In un cor'no non si fe' Roma> : Roma bir günde inşa' olmadı = Rome was not built in a day (İNG.)

In utero : (LAT.,BİYOL.) <In u'tero> : Rahim içinde, daha doğmamış = In the womb, not yet born (İNG.)

Invidia festos dies non agit : (LAT.,PSYCH.) <Invi'diya fes'tos dies non a'git> : Arzu, tatil almaz = Envy takes no vacation (İNG.)

Invita Minerva : (LAT.,ROMA MYTH.) <Invi'ta Miner'va> : Minerva'nın canı istemezse! = (Akıl ve erdem Tanrıçası MİNERVA istemedikçe); Normal yetenek olmadığı sürece = When natural talent is lacking! (İNG.)

Iosif, Başkeşiş - **Aziz** : (HIRİS. MYTH.) : Ünlü Rus Ortodoks İlahiyatçı <1439-1515> : **Volokolamskilli Aziz** diye de bilinir. Manastır üyelerinin katı bir dinsel yaşam sürmesi ve toplumsal çalışmalar yapması gerektiğini vurgulayan reformlarıyla tanınmıştır. 1578'de azizler listesine kabul edilmiştir

“Kendinden geçen Balon (emireri), yemeği memeği de ınutup günah çıkartmaya koyuldu: ‘Azizlere ve din şehitlerine etmediğim küfür kalmadı. Malşe'deki bir meyhanede ve Dolni Zahayı'de papazı dövdüm. Tanrı'ya inancım tamdır, kendime haksızlık etmemeyim, ama Aziz Iosif'ten hep kuşku duymuşumdur. Memleketteyken hiçbir azize ses çıkarmam, bir tek Aziz Iosif'in ikonasını kaldırtmadım.’ ”

(Y. Haşek, “Aslan Asker Şvayk”, Cilt:II, sa:134)

İpıl ıpıl : Alev alev

“İşte Basse-de-Viellie sokağı. Koca Sainte-Cecile kilisesi büzülüyor karanlığın içinde, pancurları ıpıl ıpıl yanıyor.”

(J.-P. Sartre, “Bulantı”, sa:77)

İpirat oturmak : Yalnız başına oturmak

“Öldür beni. Ben mezere, sen mapusa. O zaman benim oğlum ıpirat oturur evinde. Canı isterse senin kokar Fatma'yı da koynuna alır bir güzel yatar. Eğer benim oğlum almazsa kendi öz kardaşlarından biri alır. Koca ovaya rezil kepaze olursunuz sülalecek...”

(F. Baykurt, “Yılanların Öcü”, sa:59)

İpıslak : Yıkanmaktan ya da yağmurdan sırlısklam ıslanmış; Şehvetten ıslanmış

“Sonra, ıpıslak bir Paris gecesinde, üçüncü mevkide yapacağınız yolculuğun bitkinliği içinde, yapayalnız, Gare de Lyon'a Salı günü, yirmi bir elli dörtte varacaksınız, taksiye sesleneceksiniz.”

(M. Butor, “Değişme”, sa:199)

“... güzel giysileri içinde kuru ve taze, mevsimlik pardösüsü içinde; giyinmesini bilmekle tanınır o, bir kadın onunla dışarı çıkmaktan gururlanabilir, o pencerenin altındaydı ve ben çırlıçıplak gecenin içindeydim, üşümüştüm ve ellerimle karnımı ovuşturuyordum, çünkü hala ıpıslak olduğuna inanıyordum. ‘Bir dakikalığına buraya çıktım,’ demişti, ‘yalnızca odanı görmek için.’ İki saat kaldı ve yatak gıcırdadı - şu pis demir karyola.”

(J.-P. Sartre, “Duvar-Özel Yaşam”, sa:129-30)

İpıssız : Çok ıssız, alabildiğine sessiz ve yalıtımda

“**TEMPI PASSATI** <Geçmiş Zamanlar>
isimli şiir kitabından

Uzanan *ıssız* patikalarda
el eleydik, kol kolaydık, mutluyduk
tüy gibiydik ve özgürdük o anda
yeşil nehrin büyüüne tutkunduk,

paylaşırken gönül maceramızı
aşkımız avuntu olurdu bize!
Yüzyıla sığmayan inancımızı
nasıl sığdırmıştık kalplerimize!”

(Dimitır Boyacıyev<1880-1911>-Ahmet Emin Atasoy, “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 25.12.08)

“Sofi bir süre bir kedi, bir köpek bile kalmamış *ıpsız* şehri <Van> dolaştı. Kayalıkları, kaleyi, gölü, şehri yeniden yaşadı. Hüsvre Paşa Camiinin içinde yattı. Caminin bütün kilimleri, halıları olduğu gibi duruyordu. Caminin içi bir renk cennetiydi. Gölün suyunun yüzü gibi caminin içinin renkleri de andan ana, ışıktan ışığa değişiyordu.”

(Y. Kemal, “Bir Ada Hikayesi 2-Karıncaanın Su İçtiği”, Cilt:2, sa:1569)

“**İŞİYLE BAŞ BAŞA**

Bütün gece, çılğın gibi, acımadan mahmuzlayarak
sağrısını
dört nala sürdü atını. Bekliyorlar, diyordu; kuşkusuz
iş aceleydi. Gün doğarken vardığında,
kimseler beklemiyordu, bekleyen kimse yoktu. Dört bir
yanına baktı -

kapılar sürgülü, evler *ıpsız*, herkes uykudaydı.
(Y. Ritsos<1909-1990>, “bir mayıs günü bırakıp gittin-tanıklıklar”, sa:130)

“*İpsız* yollardan geri döndüler, köpeğin yaklaşan tehlikeleri önceden sezme ve uygunsuz konuklarla başa çıkma yeteneğine her zamankinden de çok güvenerek. Gün ağardığında suç mahallinden epey uzaklaşmışlardı bile ve tarlalarda ve yollarda insanlarla karşılaşmaya başladılar, ama kimse atı tanımış gibi görünmedi ve tanıdıysalar bile belki de bunun üstünde durmadılar...”

(J. Saramago, “Yitik Adanın Öyküsü”, sa:253)

“**BİZİM YÜZYIL**

***

Ey sevgili can kardeşim, yolda yoldaşım benim,
uyuyorsun hepimizin gideceği mekanda,
bilemezsin yapayalnız ne kadar derbederim
korku veren kapkaranlık ve *ıpsız* ortamda.”

(F.İ. Tyutçev<1803-1873>-Ahmet Emin Atasoy; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 19.05.05)

Ipsso facto : (LAT., KOLL.) <İp'so fak'to> : Gerçek nedenle(rlle) = By the very fact (İNG.)

Ipsso jure : (LAT., HUK.) <İp'so yu're> : Gerçek nedenle = By the very fact (İNG.)

Iraat : Rahat! (Hazırol durumundan saltıverme emri.) (Anadolu lehçesi)

“‘Gız ninee, bubam geliyor!’ diye bağırdı. İndi. Avlunun çatma kapısını açtı. Önden inek girdi. Ahmet, rap diye ‘esas duruş’a geçti. Elini şapkasına getirerek selam aldı... Ahmet, gözünün kuyruğuyla babasını izliyordu. Babası, saban okunu kaldırmış, eşeğe yardım ediyordu. Ahmet’in esas duruşa geçtiğini görünce ‘İt!’ dedi içinden. ‘İt oğlu it! Dalga geçiyor benimlen.’ Bozmak istemedi. Eşegi içeri sokup tam önünde durdu. Tepeden turnağa bir süzdü. ‘Iraat!..’ dedi.”

(F. Baykurt, “Irazca'nın Dirliği”, sa:9-10)

Irak : (ARAP.MYTH.) : *Uzak; Dicle nehrinden aşığı Basra'ya kadar Şat suyunun iki yanı. Bunun, Bağdat tarafına: Irak-i Arap, İran tarafına da Irak-i Acem; her ikisine birden de: Irakeyn denir; Irak olmak : Uzak olmak*

“Dışarıdan bakılınca yaşamlarınız eskisi gibi sürüyor. Haftada beş gün çalar saat sizi erkenden uyandırıyor; portakal suyu, kahve, tereyağı ekmekten oluşan hafif bir kahvaltıdan sonra ikiniz de evden fırlayıp işlerinize koşuyorsunuz; Gwyn Manhattan'ın göbeğindeki bir cam kulenin on sekizinci katındaki ofisine gidiyor, sen de Hiçlik Sarayı'ndaki kitaplık görevlisi masanın başına. Onun bir an bile gözünden *irak olmasını* istemiyorsun, hiç yanından ayrılmaya çok mutlu olacaksın.”

(P. Auster, “Görünmeyen”, sa:115)

“Sorgucular çoğu kez becerilerini kanıtlamak için, sanıktan neye mal olursa olsun bir itiraf koparırlar; ancak duruşmayı bir günah keçisi bularak sonuçlandıran bir sorgucunun iyi bir sorgucu olduğunu sanarak...”

“Olabilir,” diye kabul etti Başrahip, çok sakımlı olarak, ‘çünkü Yüce Tanrı'nın tasarımları tartışılmaz; böyle değerli insanlara herhangi bir kuşku gölgesi düşürmek benden *irak olsun.*’”

(U. Eco, “Gülün Adı”, sa:44)

“I (Giderken biraz gölge düştü mü gözlerine? 4 eylül 1844)

Tüm gözlerden *irakta*,
Sanki yardım gibi değil,
Hırsızlık etmiş gibi verirdi.
Ah! Anımsar mısınız minicik giysilerini?”

(Victor Hugo<1802-1885>-Galip Baldıran, “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 07.08.03)

“Sensizdim, bütün bahar yaşadım senden *irak*;
Nisan bu, alı pullu, giyinmiş süslenmiş de,
Herşeye gençlik ruhu aşılammış, şen şakrak,
Gülüp oynuyor durgun Saturnus (*) bile işte.”

(*) SATURNUS : Eski Roma'nın tarım ve bağıcılık tanrısı

(W. Shakespeare<1564-1616>, “Tüm Soneler”, no:98, sa:237)

“Gemileri köle, inci ve ışıldayan madenler getirmek üzere en *irak* ülkelere yelken açmaktadır, kervanları yolları aşıp sonsuz seyahatlere uzanmaktadır. Hayır, sanıldığı gibi bunlar medeniyetten nasibini almamış kaba saba insanlar değildir, dünyayı ve sırlarını bilen insanlardır.”

(S. Zweig, “Amerigo”, sa:18)

Irak irak yaşamak : *Rahat rahat yaşamak (Anadolu Lehçesi)*

“Kasaba kurtarır kardaşım! Kıydan köşeden bir parça yer bulup eyi kötü bir ev düzeceksin, içine yerleşeceksin. Güccük bir de dükkan; köydeki tarlaları ortağa vereceksin, tamam! *Irak irak yaşayacaksın*. Adam sınıfına dahil olacaksın. Her bir yerde lafın dinlenecek.”

(F. Baykurt, “Yılanların Öcü”, sa:246)

Irgalamak : *İlgilendirmek (Argo)*

“DELİ -... (Ahizeyi uzaklaştırır.) ha ha ha!... Duydun mu? Sizi kapı dışarı ederlerse kime ne bundan? Şunu da ilet: ‘Anghiari ve Bertozzo’yu bu mesele hiç *irgalamıyormuş*,’ de! (Ahizeyi uzaklaştırır ve elini dudaklarına götürür, borazan gibi kuvvetli üfler.) Bııırt... Evet, Bertozzo birt yaptı.”

(D. Fo, “bir anarşistin kaza sonucu ölümü”, sa:17)

“KOMİSER (Öfkeli.) - İster devlet ol, ister mevlet, beni *irgalamaz*. Ben yine de hepinizden büyüğüm. Ben devletim!”

(D. Fo, “Yüzsüz”, sa:84)

“Tren soygunculuğu sırasında başıma gelen en büyük dert, bunca zorlukla elde ettiğim parayı harcarken vicdansız kimseler tarafından soyulmam oldu. Yoksa tren yolculuğunda tehlike, sözü edilemeyecek kadar azdır. Yorgunluk ve ufak tefek aksaklıklarsa bizi hiç *irgalamıyordu*.”

(O. Henry, “viski soda”, sa:241)

Irgat : *Tarla işçisi, amele*

“Muhtarın Otluçukur’daki tarlasında, karı-kız, delikanlı-yaşlı, yetmiş kadar *ırgat*, koltuk altlarından, hem de *apış aralarından* terler fışkırarak çalışıyorlardı. Öğle yemeğini yemişler, orakları yeniden almışlardı.”
(F. Baykurt, “Irazca’nın Dirliği”, sa:100)

“BİR ZAMANLAR AVRUPA’DA
<John Berger’e>

En son bir film’de gördük seni:
‘Bana bir şey çal’.
İskoçya’da bir adada,
Mestre’de geçen bir öykü anlatıyordun
uçak bekleyen yolculara.
Otları biçme zamanı, diyorsun mektubunda,
kışın yazar, yazın *ırgat*!
Kitaplarında da biçilen otların,
bellenen toprağın kokusu: ‘Hınzır toprak’,
‘Bir Zamanlar Avrupa’da’,
şimdi de ‘Leylak ve Bayrak’.”
(Cevat Çapan<d.1933>, “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 28.11.04)

“Çitin önünden arabaların geçtiğini işitiyordum; bazen de yaprak ve dallar arasındaki hafif kımıltılı aralıklardan görüyordum onları. Kızgın yaz ortasında tekerleklerin tahta parmaklarıyla arabaların okları nasıl da gacur gacur ediyordu. *Irgatlar* tarlalardan dönüyor ve bir gülüşüyorlardı ki, aman Allah!”
(F. Kafka, “Hikayeler-Şosede Çocuklar”, sa:25)

“Mora Çiftliğinde *ırgatlık* yaptığım yıllar boyunca, evet o yıllar boyunca, gözlerimi tarlalardan yukarıya kaldırmam, gökyüzünün altında Salto Bağlarını görmem için yeterli olurdu ve bağlar da demiryolu doğrultusunda, sabah-akşam Belbo kıyısında yol alarak aklıma olağanüstü şeyler, istasyonlar, kentler getiren trenin düdüğü yönünde Canelli’ye doğru alçalırlardı.”
(C. Pavese, “Ay ve Şenlik Ateşleri”, sa:11)

“Süleymanın iyi huylu bir fil olduğunu kabul etmeyen yok ama terbiyecisi başka biri olsaydı, *ırgatlara* veda ederken yaptığını yapar mıydı, sorarım. Burada açıkça belirtmek isterim ki bu öğrenilmiş bir davranış değil, içinden geliyor, doğaçlama.”
(J. Saramago, “Filin Yolculuğu”, sa:113)

İrk : (JEOL.) : *Kalıtsal (genetik) özyapuları bir olan insanların oluşturduğu doğal topluluk*

“Yeryüzünde belli başlı üç *ırk* saptayabiliyoruz:

- (1) Önce Avrupa’da ‘E u r o p o i d’ *ırkı* görüyoruz. ‘**Kro Manyon**’ da deniyot buna. Fransa’nın güneyinde bu adı taşıyan bir mağarada bulunduğu için bu adı almış. Bu tipin kalıntılarına başka yerlerde de rastlanmıştır. Kro-Manyon insan, uzun boylu, geniş yüzlü, kartal burunlu, çıkık çeneliydi.
- (2) Afrika’da, Güney Sahra’da ve Güney Afrika’sa, bugünkü ‘N e g r o i d’ ırka yaklaşan insan iskeletleri bulundu. Bu negroids’ler, belli bir dönemde Doğu Avrupa’da da yaşamışlar.
- (3) Çin’de ve Sibiry’a’da, ‘M o n g o l o i d’ tipe giren insan kalıntıları bulundu.

Ne var ki, ırklar dediğimiz: Europoid, Ngroid, Mongoloid, çeşitli tiplerdir sadece. Yalnızca dış görünüş, giderek ikinci derecede niteliklere ayrılmaktadırlar birbirlerinden: Cildin rengi, gözlerin, saçların biçimi gibi... Yoksa beynin büyüklüğü, ellerin durumu, düşünce ve bedensel yetenekler hepsinde aynı. Hiçbir ırkın ötekinden farklılığı yok, üstünlüğü de. ‘Aşağı Irklar’, ‘Üstün Irklar’: Kapitalist dünyanın gericilerinin, başka halklara saldırmak, onları kendi egemenlikleri altına alıp sömürmelerini haklı göstermek için ortaya attıkları bir zırvadı. Bunun, ne bilimle ilgisi vardır, ne de insanlıkla...”

(Server Tanilli, “Yüzyılların Gerçeği ve Mirası”, Cilt:I, sa:19)

İrkçılık : *Kendi ait olduğu ulusun ve onun tüm kalıtsal niteliklerinin diğerlerinden üstün olduğuna tüm kalbiyle inanan ve dolayısıyla, tüm diğerlerinin toplumsal ırksal özelliklerini hor gören, aşağılayan bir öğretisi ve akımı*

“Eski kayınperderim ülkede az çok tanınmış bir politikacı ve bir ırkçıydı. Hayatını Orta Asya’dan Anadolu’ya gelen Türk atalarımızın dünyanın en üstün ve kahraman ırkı olduğunu ispat etmeye adanmıştı. Zamanında Alman Nazizmini desteklemiş olan Türkçü geleneğe mensuptu. Belki de güçlü kişiliği ile oğlunun ruhunu parçalamıştı. Çünkü Ahmet, hiçbir risk alamayan, her olaydan paçasını en kısa zamanda kurtarmaya çabalayan, bir kadına, bir çocuğa, bir dosta, kısacası hiçbir şeye sahip çıkmayı beceremeyen, her an ihanet etmeye hazır, belkemişsiz biriydi.”

(Ö. Zülfü Livaneli, “Serenad”, sa:127)

İrılanmak : *Sağa sola oynamak, kıvrılmak*

“Muhtarın kızı kuyudan su çekiyordu. Kızı başı ırlanıyordu durmadan.

Haceli, doğruca merdivenlere yürüdü. ‘Bu muhtarın kızı da kız olacak valla. Olacak ki bir felaket suna olacak. Alanlar övünsün.’ ”

(F. Baykurt, “Yılanların Öcü”, sa:144)

İrılavıcı : *Kilisede dua okuyan adam*

“Köye yaklaşıyorduk. Zorba yanıma sokuldu, yavaşça:

‘Biliyor musun, patron?’ dedi. ‘Sen de gördün, karı kilisedeydi. Önde, ırlavıcı’nın yanında duruyordum, bir ara tapınağın ışıklandığını gördüm; İsa ve Meryem ile on iki havari aydınlandı... Kendi kendime: Nedir bu, güneş mi? dedim ve istavroz çıkardım. Baktım, bizim dulmuş.’”

(N. Kazancakis, “Zorba”, sa:128)

İrmazan : *Ramazan (Anadolu lehçesi)*

“Bizim hemşeri de çoluk çocuğu ile helallaşıp gitti. Mevsimler birkaç kez değişti, birkaç İrmazan geldi geçti, gidenler ve kalanlar Tanrı’dan ümitlerini kesmediler.”

(İ. Ersevî, “Bir Doğumun Hikayesi-Otopsi”, sa:26)

İrza, İrzına geçilmek-geçmek; İrz düşmanı : *Bir kız ya da kadının, kendi isteği dışı, zorla namusunu lekelemek, cinsel ilişkide bulunmak; İrza geçen kimse*

“İrza geçme, zehir, hançer, yangın giderek
Güzel nakışlarını işlememişlerse
Acınacak yazgımıza, o rezil beze,
Yazık! Pek atılgan demek ruhumuz demek.”

(Ch. Baudelaire<1821-1867>, “Kötülük Çiçekleri-Okur’a”, sa:21)

“‘Çayırı söktüm, merayı kendime tapulattım!’ dedi.

‘Dul gelinlerle de işimi uydurdum, ırzalarıylan.’

‘Avradım neye tek olacakmış? Kav çakmak benim!’

‘Bana heç karışamazsın ulan!’ dedi.”

(F. Baykurt, “Anadolu Garajı”, sa:98)

“‘Beyim... Biz, muhtarın oğlu Camal’la, Gurul üyesi Deli Haceli’nin güççük biladeri Boz Omar’dan davacıyız...’

‘Niçin davacısınız, anlat...’

‘Mal güttüğü yerde ikisi gandırıp bu çocuğun ırzına geçmişler beyim. Sonra da böyle ettik deye köyün içinde yayım yapmışlar. Bu bizim gatti namusımıza dokandı.’ ”

(F. Baykurt, “İrzca’nın Dirliği”, sa:97)

“BOMBALI MEKTUP TERORİSTİ

GENEL AF İSTİYOR

Biz ki posta kutularınız
Düz yazının *ırzına geçtiği*

Biz ki içimize gömmeliyiz öfkemizi,
Garanti etmemeliyiz hiçbir şeyi,
düşünmeliyiz açıkça”

(Jeremy Cronin<d.1949>-İlyas Tunç; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 21.06.07)

“ ‘Belki de hiç ulaşılmaz olduğu için son derece sevimliydi. Bunları bilmek güç. Tek bir sözcük, ‘aşk’, aynı yaratığın yüzlerce türünü karşılamak zorunda. *Irzına geçilmesi* konusuyla beni uzlaştıran da oydu, anımsıyor musun? Arnauti’nin **Moeurs**’ündeki saçmalıklar, psikologlar!Tek bir gözlemi bana diken gibi battı.’ ”
(L. Durrell, “Clea-İskenderiye Dörtlüsü 4”, sa:66)

“... başka yerlerden köylüler gelmiş, Matmazel Christina onları ikişer ikişer yatak odalarına alıp servetini dağıtmış, usulünce; tek şartı kendisini öldürmemeleriymiş... Aslında, sırayla hepsinin *ırzına geçmesine* izin vermiş.”

(M. Eliade, “Matmazel Christina”, sa:44)

“ ‘N. adlı kızın oturduğu eve saldırarak, bütün halkın karşıkoymasına aldırmadan kızın saçlarından kavrayıp, sürükleye sürükleye dağa götürmüş. Dağdaki çobanla kızın acı acı, (aman yapma!) diye çığlıklar saldığını duyduklarından, hain herifin, dağda *kızın ırzına geçtiği* anlaşılmıştır...’ ”
(Halikarnas Balıkcısı, “Ege’den Denize Bırakılmış Bir Çiçek”, sa:86)

“-Eli, söyle bakalım düşünceni.

Sapsarı kesilen Eli, yüzünü siliyor, çubuğunu yakıyor ve alçak sesle söylüyordu:

-Kozma sevdanın yaraladığı yürekleri para onarmaz; gücendirir.... Senin cömertliğin ‘Kırk Serdar’ın (Türk Hafif Süvari Birliği) cömertliğine benziyor. O bizim kızlarımızdan birinin *ırzına geçtiği zaman*, ona bir dizi altın verir, kız da dizisi ve ayıbıyla birlikte kendini kuyuya atar.”

(P. Istrati, “Angel Dayı”, sa:62)

“-Ömer, dedi Zabıtcı. Bizim Fırıldak Ömer pişirecek.

-Nasıl adamdır?

Anlattılar karmakarışık, her kafadan bir ses çıkararak: Su yüzünden hasımları karısının yolunu gözleyip pusuya düşürmüşler, *ırzına geçmişler*.”

(O. Kemal, “Üç Kağıtçı”, sa:85)

“On altı koca yılda Koca Ahmed’in burnu kanamadı. Koca Ahmet, on altı yıl süren eşkiyalığında yalnız bir tek kişi öldürmüştü. O da kendisi askerde iken anasına işkence ederek *ırzına geçen* adamı...”

(Y. Kemal, “İnce Memed”, Cilt:I, sa:67)

“A LUTA CONTINUA

<Duma Nokwe için requiem>

Kan lekelerimizle söylenen adın
doğmuştu bedeninden önce
haber vermek için bize:
Bir işçiler dünyası yükseliyor göğe
ırkçıların, *ırz düşmanlarının*, altın dişli
Sömürgenlerin
leş kokulu, sular içindeki mezarları
üzerinden”

(Keorapetse Kgositse<d.1938>-İlyas Tunç, “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 20.09.07)

“Handan’ın teğmenden hamile kaldığının anlaşılması üzerine, evde kıyametler kopmuştu. *Zaten* milli duygular içinde önüne çıkan her İngiliz’den nefret eden dayısı İzzet Kemal, bu *ırz düşmanını* gördüğü yerde vuracağını söyleyip dolaşıyordu evde. Paşa Dede küplere biniyordu. Bu nasıl rezaletti böyle!”

(Ö.Z. Livaneli, “Leyla’nın Evi”, sa:135)

“... Ceza Kanununun tecavüz ve reşit (ergin) olmayan kişilerle ilgili bölümünde milimetresine kadar tanımlanmış tipik (prototipik!) bir suç; taammüt (bilerek, tasarlanarak), kavlen (sözsöz) ve fiilen (bedensel) şiddet kullanma ve manevi işkence gibi en açık ağırlaştırıcı nedenlerle donanmış sıradan bir *ırza geçme* olduğunu düşünüyordu.”

(M.V. Llosa, “Julia Teyze”, sa:103)

“THAMAR İLE AMNON

Argın *ırza geçici* Amnon
kaçtı atına atlayıp
zenciler oklar attılar
mazgallardan kalelerden.
Ve dötrnalı kaçan atın
olunca dört uzak yankı
bir makas alarak Davud
harpinin dallarını kesti.”

(F.Garcia Lorca<1898-1936>-Onat Kutlar, “aşk şiirleri”, sa:85)

“İKİNCİ SAHNE - Tsargo'nun öfkesine ve tehditlerine bir yankı gibi yanıt veren savaş gürlmeleri duyulur. Genç adam, savaş giysileri içinde, elinde bir silahla geri gelir. Adriana'nın kapısını çalar; genç kadın yine eskisi gibi tersler onu; ne elindeki silahı ne de yaklaşan düşmanın hareketlerini izleme bahanesiyle çatıya çıkma isteğini umursamaktadır. O zaman da genç adam kapıyı zorlar ve Adriana'nın *ırzına geçildiği* anlaşılır.”

(A. Maalouf, “Adriana Mater”, sa:10)

“SEÇİM KOROSU

Bas: Söz veriyorum kolu uzun hırsızlar
Koruyacak servetinizi;
Taş yürekli *ırz düşmanları*
Ninniler söyleyecek size
Uyuyunca
Kanlı dişleriyle kakhahalar atan
Katiller
Titreyecek üzerinize
Başkanınız olunca ben”

(Mzi Mahola<d.1949>-İlyas Tunç; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 12.01.06)

“Kuşku yok ki, kadınlar hiçbir zaman ya da hemen hemen hiçbir zaman kendilerinden fakir erkeğe tenezzül etmezler. Bundan ötürü de, berduş, yollara düştüğü andan başlayarak, bekarıdır. Bir karısı, bir metresi olması konusunda hiçbir umudu yoktur. Ancak, o da pek seyrek bir olasılıkla, birkaç şilini bir araya getirebilirse, bir genel kadın bulabilir. Bunun sonucunun ne olacağı açıkça görülebilir: Eşcinsellik ya da bazen *ırza geçme*.”

(G. Orwell, “Paris ve Londra'da Beş Parasız”, sa:244)

“Kavafis'e Mektup

tepeden tırnağa silahlıydılar
daha daha yaklaştılar gittikçe, anama da
şiirlerin çevirmeninin anasına da
savaş uçaklarıyla indiler üzerlerine
yıkıldılar, öldürdüler
yağmaladılar, ateşe verdiler
kesip biçtiler, *ırza geçtiler...*”

(Yosip Osti<d.1945>-Suat Engüllü; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, “10.03.05)

“Magellan

Mezarı uzak bir kıyıda olan
Ananın cesedine herkesten önce
Sarılmak isteyen denizcinin
Ölümü yüzünden dans ediyorlar.

O yokluğunda bile tüm yeryüzünü
Kucaklayabileceğini. O *ırzına geçmiştir*
Yeryüzü'nün, ama onlar bundan habersiz,
Dans ediyorlar kendi başlarına.”

(Fernando Pessoa<1888-1935>-Cevat Çapan; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 22.01.04)

“..... Hayvanları kim boğazladı? Arı kovanlarını kim yaktı? Çltikleri kim zehirledi? Çocukları kim öldürdü? Ana-babaları kim kamçladı? Tek gözlü donuk kadının *ırzına kim geçti?* Kır saçlı, donuk gözlü kadın yılanların intikamını haykırırken *ırzına geçen* kimdi? O kadına yeniden tecavüz eden kimdi?... Ölü kadına kim tecavüz etti? Ölü kadının *ırzına yeniden geçen* kimdi?”

(S. Rushdie, “Soytarı Şalimar”, sa:368)

“BİR ÖMRÜN SUSKUNLUĞU

Irzına geçildi yedisinde
amcası tarafından
gece yarısı,
oturma-yatak-yemek odasındaki
bir masa altında.

On beşinde *toplucu-geçildi ırzına*
dört sınıf arkadaşı tarafından
güpegündüz
sınıflarında
bir sıranın

On sekizinde *flörtçe-geçildi ırzına*
İlk erkek arkadaşı tarafından
tam, gece 10'dan önce
beton bir kaldırımında

Yirmi altısında *evlilikte geçildi ırzına*
kocası tarafından
sabahın altısında
üzerinde yataklarının

Kırkında, *ırzına geçildi*
iki meslektaşı tarafından
güneşli bir hafta sonu, öğleden sonra
kendi katında

Altmışında, *geçilmişti ırzına*
çok iyi tanıdığı komşusu tarafından
Düş gördüğünü söylüyordu durmadan kendine
farkında olsa da gerçeği duyduğunun
sorduğunda adam ona:

‘En son ne zaman düzülmüştün, yaşlı kadın?

Zevkini çıkar

Kim ister ki senin gibi eski bir paçavrayı.’ ”

(Makhoazana Khosi Xaba<d.1957>-İlyas Tunç; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 15.11.07)

Irz düşmanı : *Bir genç kızın ırzına geçmiş kimse*

“Handan’ın teğmenden hamile kaldığının anlaşılması üzerine, evde kıyametler kopmuştu. Zaten milli duygular içinde önüne çıkan her İngiliz’den nefret eden dayısı İzzet Kemal, bu *ırz düşmanını* gördüğü yerde vuracağını söyleyip dolaşıyordu evde. Paşa Dede küplere biniyordu. Bu nasıl rezaletti böyle!”

(Ö.Z. Livaneli, “Leyla’nın Evi”, sa:135)

Isınmak : Kendini daha yakın, 'içinde' imiş gibi duyumsamak

“Nureddin birtürlü *ısınamamış* dergaha. Dayısının üzelmesine, dönük diyenlere aldirmayıp iki aya varmadan ayrılmış; gidip Halveti Şeyhi İsmail dede'nin elini öpmüş. Sorulunca 'Hepsi rahatına düşkün; yiyip içip lak lak etmeye gelmişler oraya' demiş.”
(Y. Atılgan, “Anayurt Oteli”, sa:129)

“Okula günden güne *ısınıyordum*. Harap derslane adeta temiz ve sevimli bir şekil aldı. Hatta, onu bir parça süslemekte başarılı da oldum.”
(R.N. Güntekin, “Çalıkuşu”, sa:197)

Isis : (MISIR.MYTH.) : *İ s i s, or E s e t, orijinal olarak pre-dinastik zamanlarda, Kuzey Delta'da Sebennytos'da, deiti'liğini popüler olarak kabul ettirmiş bir tanrıçaydı. Mitolojik olarak, Osiris gibi, Helipolitan Sistem'in içine doğmuştu. Zamanla da, Helipolitan Pantheon'un içinde absor olarak, büyük-annelerin çoğu ile özdeşleşerek yaşam ve şöhretini idame ettirdi.*

“*I s i s*, komşu batı Delta topraklarının hükümdarı olan **Osiris**'in karısı olup, 'E s e t', onun tacını simgelemesinden geliyordu. İki tanrıça **Geb** ve **Nut**'u, 4. 'intercalary = takvim farkı yılbaşı günlerinde' doğurmuştu. Oğlu **Horus**'u ise, ya Osiris ile beraber annesinin rahminde iken ya da Osiris'in (ilk) ölümünden sonra doğurmuştu.

Isis, Osiris'in hayatta olduğu ilk devrede göreceli olarak az faaliyetlerde bulunmuştu: İşte erkek kardeşiyle (Osiris) evlenmiş, 'evlilik' enstitüsünü ilk kez bir sosyal gerçek olarak ortaya koymuş, ev kadınlarını da, mısır öğütmede, iplik burmada, yün örgü işlerinde eğitmiş, hatta rivayete göre Osiris'i bile modern Ziraat-**Agriculture**' konusunda zamanının üst düzeyine yükseltmişti. Ek olarak, THOTH'un yardımıyla, *h e k i m l i k* sanatını da tüm insanlığa öğretmişti. Osiris'in memleket turunda, Mısır'ı gayet akıllıca ve başarılı olarak idare etmişti. Ama kötü tuhlu ve kıskanç erkek kardeşi SET'i de gözlemek zorundaydı. Maalesef o da yapacağını yaptı: Osiris'in dönümünden sonra, verdiği bir banket'de, Kral'ın tam boyuna göre gizlice inşa ettirdiği ahşap bir sandığı göstererek, 'kim içine rahatça uzanabilirse, ona hediye olsun!' diyerek açık bir davetiye çıkardı. Herkes gibi Osiris de onu denedi ve tam içine rahatça uzandı ki, SET ve arkadaşları kapağı çiviledi, tabut haline getirdiği kafesi bir de dıştan kurşunladı ve Nil'in içine fırlattırdı. Kafes, kısa bir zamanda gözden kayboldu.

Isis, bu olay üzerine, gözleri yaşlı, dul kadınların maten elbisesini <Ing.: *weed*> giyerek memleketi baştanbaşa dolaşmaya çıktı. Sokakta bazı çocuklar, öyle bir sandığın Nil üzerinde, onun *Tanitic* koluna doğru yollandığını söyledi. 'Kutsal ruhlar', *Isis*'e bildirdi ki, 'Öyle bir sandık, 'Fenike' <Phoenicia> 'e doğru yollanmış ve sahilde bir *tamasisk* = ılgın, gez' ağacının dallarına takılmış, sallanıyordu.' O sıralarda oradan tesadüfen geçen Byblos kralı **Malacander**, ağacın büyüklüğünden ve güzelliğinden etkilenerek ondan büyük bir parça kestirmiş ve sarayında 'pillar-sütun' olarak kullanmıştı.

Isis, hemen Byblos'a koştu. Kraliçe **Astarte**, henüz bir erkek çocuk doğurmuştu. Sıcaklığının yanında, kimliğini belli etmeden, **Isis**'in cennetten çıkma koku <*scent*>su sarayı sardı; bunun üzerine Kraliçe *Isis*'den yeni doğmuş çocuğuna 'süt anne' olmasını istedi. O da bunu kabul ederek, 'ölümsüzlüğünü' çocuğa da geçirmek isteyerek, onu yalnız parmaklarının ucuyla besledi. Geceleri de, bebeğin vücudunun etrafa yansıttığı 'ölümcül kaliteli' ışınları yakmak için 'kutsal artırıcı ışınlarıyla', hem şarkı söyleyerek ve hem de bir kelebek gibi raksederken yakalanınca, oyun sona erdi ve yavru bebek, ebediyen beklenen keramete eremedi.

Isis' inn gerçek kimliği ortaya çıkınca, Kral, tahta sütunu ona verdi. *Isis* de onu hemencecik kesiverdi, ama o kocaman kitlenin düşünce çıkardığı ses, yeni doğmuş çocuğu korkutarak ölümüne neden oldu. Herşeye rağmen, iyi kalpli Kral, *Isis*'i bir gemiye bindirip büyük oğlunu da ona refakat olarak verdi. *Isis* geri dönüp sahilde bagajı açtığında da, o çocuk ta öldü. Ama o zaman, SET, *Isis*'in Osiris'in vücudunu bulduğunu bilmiyordu; ama bir iki gün sonra, bir geceyarısı bir bataklıkta avlanırken ay ışığında tabutu gördü; onu on dört parçaya ayırdı ve krallığın dört köşesine dağıttı. *Isis* yılmadı, memleketi adım adım dolaşarak kocasının vücudunun parçalarını bir araya getirmeye çalıştı. Talihsiz Tanrıça, on dörtten yalnızca on üç parçayı bulabildi, her biri için yerel kiliselerde merasimler yaptı adına bir de kitabeli mezartaşı diktirdi. Bulunamayan tek parça bir '*phallus* - penis' idi, zira SET onu Nil nehrine atmıştı ki orada bir yengeç tarafından yenmiş ve murdar olmuştu <*accursed*>. O, mamafih tanrısal özverilerini kullanarak, çok kudretli melhemlerle onu da yeni baştan hayata geçirmeyi ve kocasının vücuduna hizmet vermeye hazır bir şekle getirdi. Böylece kocasının vücudunun tüm takım olarak çürümeden bekamı temin etti. Bu '*eternalizasyon* – sonsuz yaşama hazır olma' ameliyesinde kendine kızkardeşi NEPHTHYS, ve ailenin hemen hemen tüm erkanı tarafından yardım verilmişti. Böylece, biri, '*eternal-sonsuz*' hayata, ilk kez olarak getirilmiş oluyordu.

Mamafih kötü kalpli SET'in hiddeti tümüyle geçmemişti. Özellikle fünereal aranjmanlarda bir ölüye bu kadar saygı gösterilmesinin anlamı yoktu, tabii Osiris'in yeniden yapılanmasından ve tekrar dünyaya

getirilışinden haberi yoktu. SET, *Isis*'i hapse attı. Ama, Osiris'in veziri <visier> THOTH tarafından hapisneden kaçırdı, hem de karnında, ilerde ismi HORUS olacak bir bebekle birlikte. Yedi koruyucu yılının muhafızlığında, *Buto* bataklıklarında saklandı ve orada Horus'u doğurdu. *Isis* bu olaydan son derece mutluydu, zira ailesi içinde Osiris'in sülalesini yaşatmış ve Horus'un da büyüüp zamanı gelince babasının tahtına oturduğuna tanık olmuştu.

Tüm bu olumlu sonuçlara karşın, *Isis*, kendisi ve bebeği için geçinmek zorunda kaldı ve tek çare d i l e n c i l i k idi. Bir gün, yavrusunu tüm gün kamışlar arasında sakladıktan sonra dilenmesini de bitirmiş ve onu almaya gelmişti. Bir de ne görsün? Yavrucağ HORUS, zehirli bir yılan tarafından ısırılmıştı. Hiç şüphe yoktu ki, bu yılan SET idi, yavaş ve temkinli adımlarla ona yaklaşmış, dişlerini boynuna geçirmişti. *Isis*, çok kötü ve yalnız hissetti: Babası, annesi, yaşlı ağabeyi ve kocası Osiris hep ölü idiler. Kendinden genç erkek kardeşi SET, yavrunun katili ve hayattaki tek dostu: genç kızkardeşi NEPHTHYS, SET'in karısı idi. *Isis*, tüm dünyaya döndü ve yardım diledi. Bataklık çalışanları ve balıkçılar şefkatle etrafına üşüştüler ve sempati içinde ağladılar, fakat hiçbir tılsımlı bir formül bilmiyordu. Iris, ağladı, inledi ve 'Yüksek Tanrı': **Ra**'yı imdada çağırıldı. Onun temsilcisi THOTH yine onun imdadına koştu. O, 'Milyonlarca Yılların Kayığı'ndan inerek, *Isis*'e, onun kanında Ra'nın şifa verici kudretinden bir parça vardı ve zehiri tekrar zerk ederek, yavrunun vücudu o protektif materyali hayata dönmek için kullanabilirdi. Bu arada, THOTH said, **Ra** – Güneş Tanrısı, zerk boyunca meşgul ollacağı için dünya ışıktan mahrum olacak ve dünya bir karanlığa bürünecekti. Eğer HORUS ölecekse, **Ra**'nın tüm yaratıcılığı ve dünya, Ş e y t a n'ın ta kendisi olan SET tarafından bitirilmiş ve nihai kudret olarak başa geçecekti. Tam tersi, karanlık devre geçtikten sonra, eğer HORUS yaşayacaksa, ışık tekrar geri gelecekti. En nihayet, THOTH, Ra'nın temsilcisi olarak HORUS'un üzerinde *egzorsizm*'i yaptı ve dünya ışığına tekrar kavuştu. Bu iletişim ve olumlu sonuç, diğer yandan da oldukça etken ıstırap ve acı çekme, yardımlaşma, Mısır'ın mitolojisinde yeni görüş ve inançlara, dolayısıyla yeni hurafelere yol açtı: **HORUS, pharaohs = firavunlar'ın nezdinde, bir prototip olarak kabullenilmişti birden.** R a, "oğlu" (HORUS)'un sağlık ve afiyetiyle son derecede ilgilendi ve gelişimi boyunca yardımını esirgemedi. Onu korumak, firavunları korumak demektir. Garip bir inanç daha: Eski Mısırlılara göre, eğer bir insan, diğer insanın 'gerçek ismi'ni bilirse, onun içten gelen sihirli kudretinin üzerine çıkardı. *Isis*, **Ra**'nın yaşlılığından ve sokaklarda, ağzından tükürükler akarak, bir gülümseme ile serbestçe dolaştığından yararlanarak, bir gün, onun ağzından yere düşen bir iki damlayı tozla karıştırarak, bir engerek yılanı modeli yaptı ve onu, Büyük Kudretin her gün yürüdüğü 'İki Land – İki Arazi' yolu üzerine koydu. Ertesi gün, **Ra**, herşeyden habersiz, aynı yoldan geçerken Engerek onu ısırıldı. Bu, muhteşem **Ra**'yı dehşete soktu; zira, bu tüm insanların ve yaratıkların yaratıcısı, kendisinin yarattığı varlıkların dışında bir 'Varlık' tarafından yaralanırsa, ısırılırsa, ancak gerçek ismini anımsayarak ve söylediği insana böylece tüm kudretini ödünç vererek kurtulabilirdi. *Isis*, **Ra**'ya evvelden kaç defa sorduysa bir yanıt alamamıştı. Alabildiği yanıtlar şöyleydi: 'Problem, ateş değil; su değil. Ben sudan daha soğuk, ve ateşten daha sıcakım, ve benim tüm vücudum terliyor. Titriyorum ve gözüm de o kadar fazla titriyor ki, gökyüzünü göremiyorum..' *Isis* ısrar etmişti: "Bana isminizi söyleyin, Kutsal Baba, biliyorsunuz ki, bir insan ancak ismini söyleyebilirse yaşayabilir.." **Ra** yanıtladı: "Ben yeryüzünün ve onun üzerindeki tüm dağların yaratıcısıyım. Ben 'su'yu yarattım, 'göğü' de yarattım ve 'onun üzerine' tüm Tanrıları koydum. Ben gözlerimi açtığım zaman, gün ışığı da saçılır; onları kapadığım zaman akşam olur. Emir verdiğimde, Nil'in tüm suları ceylan gibi fişkirir. Ben günleri ve saatleri yarattım; yıllık festivallerin işaretini ben veririm, ırmağı da ha keza ben yaptım. Bemin ismin sabahları **Khepri**, günün ortasında **Ra** ve **Atum**, akşamları". Fakat tüm bu yanıtlar **Ra**'yı tedavi edememişti, zira hala 'sır' olan 'gerçek ismi'ni söylememişti. **Ra** nihayet tahammül edemeyerek *Isis*'e istediği ismi verdi ve HORUS'tan başka kimseye söylememesini tembih etti. *Isis* de hemen oğlunu arayarak, sır ismi verdi ve ona, **Ra**'nın iki gözünü de ona vaad ettiğini ve ondan sonra ona *egzorsizm* yapıldığını da bildirdi. Bu, '**supreme power** - en üstün kudret'in **O s i r i a n üçgenine**, ve özellikle g ü n e ş'in k u d r e t i n i HORUS'a ya da onun y e r t a n r ı s ı o r t a ğ ı **firavun**'a nakledileceğinin resmen ilanı idi.

Isis kültü, Mısır tarihinin hemen tüm periyotlarında etkisini hissettirdi. M.Ö. VI. y.y.'dan itibaren, Osiris gibi fonksiyonunu değiştirerek, '*fertility* - bereket Tanrıçası' oldu. Osiris, Nil'in akışlarıyla meşgul olduğu gibi, *Isis*, Mısır'ın zengin topraklarını temsil etti. Aynı zamanda, sanki bir ana-tanrıça gibi, HATHOR ve NUT'ın eskiden yaptıklarını üzerine alarak 'solar mitoloji' ve 'ikonografi' ile uğraşırken, diğer tanrıçalara da 'fünereal mitoloji' ile meşgul olmak kaldı. Mamafih, *Isis*, hiç bir zaman, sadık bir eş ve yas tutmaya devam eden tanrıça olduğunu unutmadı. Kazılarda, kız kardeşi NEPHTHYS ile beraber bir çift uçurtma halinde, başında bir taç ve uzun tüylü kanatlarla, mezarlıkların iki tarafında birbirlerine bakan kuşlar gibi poz veren bir sürü esere ratlanmıştı. Başları da sık sık inek başı ya da dolunay figürleriyle bezenmişti. En önemli emblemi ise: **t a t** idi: 'sütyen' ya da '*Isis*'in düğümü', onun yaratıcı kudretinin göstergesi idi."

(Veronica Ions, "Egyptian Mythology", Library of The World's Myths and Legends, Peter Bedrick Books, 2nd Ed., New York 1988, sa:56-63) (Çev.: İ.E.)

Iskalamak : Atlamak, ıskala geçmek, vurmakta hedef şaşırma<avda, baseball, hockey, tenis gibi spor'da> (Argo)

“O kadarla kaldı. Beyzbol sopasını birkaç defa sallamış, topu *iskalamıştım* ve oyun bitmişti. Dünya yıkıldı, dünya yeniden toparlandı, ben de kör topal yoluma devam ettim.”
(P. Auster, “Görünmeyen”, sa:193)

“ ‘Böyle değersiz ve peşin hükümlü yargılarda bulunmaktan öte bir şeyler olduğunu sanırdım Zen’de. Beni hayal kırıklığına uğrattın Üstat!’..... Basamaklardan aşağı bıraktım kendimi ona doğru uçarak, yere düşmek üzereyken bir yumruk savurdum ama yönü olmayan bir devinimdim, *iskaladım*. Zen beni yakalayıp düzeltti. ‘Oğlum, oğlum...’
Çok yakındık. Bir yumruk çıkardım. İyi yakaladım onu bu sefer. Tısladı. Bir adım geri çekildi. Tekrar salladım bir tane, *iskaladım*.”
(Ch. Bukowski, “Büyük Zen Düğünü”, sa:16)

“Petrus, ‘Öğleden sonra balık tutmaya çalışıyorduk, ama oltaya balık gelmedi,’ dedi. ‘Çoğu zaman, varoluşumuzun toplamında hiçbir önem taşımayan böyle dünyevi işlere daldığımızda coşkuyu *iskalarız*.’”
(P. Coelho, “Hac”, sa:108-9)

“TRANSİT YOLCU

Ve yine nefes nefese
trenime yetişiyorum.
Kendinden kuşkulanan, köklenmiş;
İçimde - esip geçen rüzgar uğultusu...
Ve *iskalanan* hayat.”

(Blaga Dimitrova<1922-2003>-Hüseyin Mevsim; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 19.12.02)

“SAATÇİYE MİSAFİRLİK

Yüzlerce yelkovanın zaman öğüttüğü
karşıdaki gizemli dükkanın
yanından sokağı geçtim.

Çizikli simalar *iskalanmış* anlar hakkındaki
tartışmalardan kopuyor ve girmemle beraber
eleştirel tıklamaya başlıyorlar.”

(Kristin Dimitrova<d.1963>-Hüseyin Mevsim; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 16.11.06)

“ELIZABETH -... Her şeyden önce kayıktayken bana kıydan ateş eden o hayvanla ilgili henüz hiçbir bilgi vermediniz. Br İrlandalı mıydı, Papa yanlısı mı, bir yobaz mı, yoksa beni koca bir ördek sanan bir avcı mı bilmiyorum... neyse *ki iskaladı*.”

(D. Fo, “neredeysse kadın: elizabeth”, sa:12)

“Ağaçların arasında, öteki tarafta bir köpek belirdi. Onlara uzun uzun baktı, sonra açıklığı geçti, iri ve güçlü bir hayvandı, sarımsak kahverengi postu ansızın üstünde parlayan gün ışığıyla sanki alev alev yanıyormuş gibi göründü. Korkan Joaquim Sasa köpeğe bir taş fırlattı, eline geçen ilk taşı, Köpekleri sevmem, ama *iskaladı*.”
(J. Saramago, “Yitik Adanın Öyküsü”, sa:153)

“...sağ eliyle şemsiyeyi kavrayıp omuzuyla yanağı arasına sıkıştırmaya kalkınca da anahtar yere düşmesin mi, kıl payı şaşarsa lekelerden birinin tam orta yerine düşecekti; anahtarı kaldırmak için eğilmesi gerekiyordu, anahtarı sonunda elinde sıkı sıkı tutmayı başardığında ise, ancak heyecandan üç kere deliği *iskaladıktan* sonra kilidin içinde iki kere çevirmeyi başardı.”

(Patrick Süskind, “Güvercin”, sa:25)

“Onu Yolda Karşılama

sana yollanan düşünce,
yiter yitmeler içinde,
içinde titrek bir ışıkla,
aşk olan ışık,

karanlığın içinde kara olur
hüzünlü köpeklerin kalabalık ülkesinde
uğursuz köşelerde fahişelik eder, *ıskalar* aşkın evini,”
(Dane Zack-Nazmi Ağıl, Cevat Çapan, “Şiir Atlası”, Cumhuriyet Kitap, 13.12.07)

Iskarta : *Arta kalmış, değerini yitirmiş (Mal, şey) (Argo)*

“Kızlar alelade işçileri kovalamaz, doktorların, bilim adamlarının, avukatların, işadamlarının filan peşindedirler. Onlar işlerini bitirdikten sonra sıra bize geliyordu ve artık kız değildiler – bize kullanılmış, deforme, hasta ve kaçıklar düşüyordu. Bir süre sonra *ıskartalar* almaktan vazgeçiyordun.”
(Ch. Bukowski, “Büyük Zen Düğünü”, sa:57)

Iskat : (AR. MYTH.) : ‘Sukut=düşme’den gelme; Silme, yok etme, hükümsüz bırakılma; Ölenlerin kılınmamış namazı ve tutulmamış orucu için verilmesi gereken sadaka; **Iskat-ı Cenin** : Ana karnındaki çocuğu düşürme, <aborsiyon, kürtaj>

“Üç aylarda vaaz eder, ramazanda fitre, zekat toplar, cenazeye, *ıskat*’a, devir hatmine gider; yele, kulunca, baş ağrısına, iç sıkıntısına, havaleye okur, karnını doyurur, ev besler. İlk karısı bir kara çırağı. Yoksulluktan öldü. Şimdi beyazını aldı.”
(H.R. Gürpınar, “Gulyabani-Melek Sanmıştım Şeytanı”, sa:355-6)

Islak fareye benzemek, dönmek : *Tepeden turnağa ıslanmak, sağnak yağmur altında kalmak*

“Yumruklarımızı karınlarımıza basa basa, durumumuza habire gülüyorduk. Patlayan şarapnel ışığında birbirimizin, o *ıslanmış fareye benzer* durumumuzu gör de, gel de gülme.”
(Halikarnas Balıkcısı, “Ege’den Denize Bırakılmış Bir Çiçek”, sa:73)

Islak sıçan; (‘a benzer; gibi kapana girmek) ; Islanmış fare: *Islanmış sıçanın kolayca kapana tutulması gibi*

“Charlot bir çeşit sarhoşlukla kendinden geçmişti:
“Su dizboyu. Bir yandan yağmur yağar, öteyandan da tepemize Urus’un gülleri gümler, biz durumumuza ağlayacağımıza, Mahmut’la karşıkışıya bizi bir gülmedir tutmasın mı? Yumruklarımızı karınlarımıza basa basa gülüyorduk. Patlayan şarapnel ışığında birbirimizin, o *ıslanmış fareye benzer* durumumuzu gör de, gel de gülme.”
(Halikarnas Balıkcısı, “Ege’den Denize Bırakılmış Bir Çiçek”, sa:73)

-Kepaze olmaktır bu, dedi. *Islak sıçanlar gibi kapana kısılmaktır*, dayak yemektir, eşekler gibi dayak yemektir bu. Eşekler gibi.”
(J.-P. Sartre, “Yıkılış”, sa:86)

Islatılmak : *Dayak, kötek atılmak; bir güzel dövülmek (Argo)*

“Bir yığın insan benim kaçırılmamdan çıkar sağlamaya çalışıyor. Bu tip terörist hareketler, tıpkı Napoli depreminin işini görür. Böylece hükümet bunalımları arasında zenginler daha da palazlanır, yoksullarsa iyice *ıslatılır*.”
(D. Fo, “Yüzsüz”, sa:67)

Islatmak : *Bir temiz dövmek (Argo)*

“Ben bilirmişim! Ben ne bilirim ulan? Ne bilirim böyle karışık işleri ben? Adamın kuzusunu kestik. Karısının çocuğunu düşürdük. Yatırdık kendisini bir güzel *ıslattık*. Şimdi de, ‘Gel zulf olak!’ diyecek öyle mi?”
(F. Baykurt, “Yılanların Öcü”, sa:209)

“O zamana kadar bu bileziklerin varlığından haberi yokmuş. Dönen dolapları iyice anlamış. Onun üzerine kariyi terk etmiş. Ama önce bir güzel *ıslatmış*.”
(A. Camus, “Yabancı”, sa:36)

“Tacirlerin yanındaki seyisinden fazla nazik olmayan biri, attan düşmüş bu zavallının kafa tutmalarına tahammül edemedi, böğürlerine bir karşılık yolladı. Kargısını elinden aldı, unufak etti, bu parçalardan biriyle Don Quijote’yi öyle bir *ıslattı* ki, zırhına rağmen, değirmenden geçmiş buğdaya çevirdi.”
(M. de Cervantes, “Don Quijote”, sa:32)

“Kimi görsem beğenirsiniz? Korkunç bir alev kasırgası içinde, o uzun Coq-Galine’i. Hani şu sık sık kafayı çekip zavallı karısı Glairon’u bir güzel *ıslatan* Coq-Galine’i! Aslında herifi hepimiz bilirsiniz.”
(A. Daudet, “Değirmenimden Mektuplar”, Cilt:I, sa:87)

“Delikanlı:

-Ne halin varsa gör! deyip geri döndü.

-Hey, dur hele! Seni kim *ıslattı* böyle? Fena pataklamışlar ulan...”

(M. Gorki, “Yol Arkadaşım”, sa:62)

“Evet sizden daha güçlüyüm, yürek var bende! Sizse tabansızın birisiniz. Yasak olmasaydı sizi ruh ve sözcüklerinizle birlikte bir güzel *ıslatırdım*, fesat kumkuması!”
(Th. Mann, “Alacakaranlıkta”, sa:54)

“Anlattıklarına pek inanmıyordu, ama gene de Ralph’ın otuzunu geçmiş bir adamı tartaklayabilmiş olması onuruna dokunmuştu. Gülmeye başladı:

-Demek kabadayılığa meraklısın? dedi. Ama bir gün biri çıkar, seni bir *ıslatır* ki dünyanın kaç bucak olduğunu o zaman anlarsın.”

(J.-P. Sartre, “Akıl Çağı”, sa:280)

“Şöför merakla:

-Ne oluyor arkadaş? dedi. Çocuğa ne olmuş?

-*Islatmışlar*, dedi Mathieu.”

(J.-P. Sartre, “Yaşanmayan Zaman”, sa:375)

“S. DROMIO - Belki sizi öfkelenendir de beni tekrar *ıslatmaya* kalkarsınız.

S. ANTHIPHOLUS - Efendi, şakayı zamanında yapmasını öğren. Herşeyin bir zamanı vardır.”

(W. Shakespeare, “Yanlılıklar Komedyası”, sa:29)

“-Kabul etmem. Erkekse gelsin, yüzümüze beraber söylesin. Söylesin de alnını karışayım.

-Şu halde sen iyilikten anlamayacaksın. Peki, bu gece seni bir güzel *ıslatsınlar* da, yarın nasıl bülbül kesilirsin.”

(K. Tahir, “Esir Şehrin İnsanları”, sa:235)

Islık tutturmak : *Sürekli ıslak çalmak*

“Çelkaş’ın keyfi yerine gelmişti. Elleri pantolonunun ceplerinde, hafif bir *ıslık tutturmuş*, sağa sola laf atarak usul usul yürüyordu.”

(M. Gorki, “Yol Arkadaşım”, sa:64)

İspazmoz; İspazmoza tutulmuş gibi titreme : *Kasılma; Spazm; Sar’a, Tetanos gibi hastalıklarda görülen çok kudretli kas titremesi*

“... Aslında o yumrukları yer yemez carlaması gerekirken, çekinmiş çocukcağız, şairin dediği gibi <mağcup bir menekşe> olmayı seçmiş. Kendisi Teğmen Dub’un emirleri olur.”

Sonra, Kunert’i öne itip, ‘*İspazmoza tutulmuş gibi titremesene* ulan!’ dedi.

Yüzbaşı Sagner, Kunert’ten olup biteni anlatmasını istedi.”

(Y. Haşek, “Aslan Asker Şvayk”, Cilt:2, sa:147)

Issız : *Tenha, insanların pek görülmediği dağlık, ormanlık yabanıl yer*

“Düş Demeti

Romantik biri olsaydım
İki aşığın resmini yapardım
Issız bir kıyıda
Mavi ışıltıdan sözcükler sıcaklığından olurdu
Bütün düşen dalgalarda.

Ellerimi uzatırdım
Suyun dostluğuna
Avuçlarım birbirlerine vurdukça.”

(A. Basri<d.1960>-Metin Fındıkcı; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 11.03.10)

“YIKIM

Sürer beni, Tanrı'nın gözünden uzak, böyle
Hep soluk soluğa, yorgunluktan bitkin öyle,
Issız, derin Sıkıntı ovaları içinde.”

(Ch. Baudelaire<1821-1867>, “Kötülük Çiçekleri”, sa:207)

“KIZILIRMAK

<Türkiye Şarkısı'ndan>
7 Ekim 1951

Bir soğuk, bir karanlık, bir *ıssız* geceydi
Otuz kişiydik, ağızımızı bıçak açmıyordu
Seni gördük kamyonun penceresinden
Keyifli keyifli akıyordun
Hepimiz tutup sigaralarımızı yaktık
Türkü söyledik.”

(İlhan Berk<1916-2008>; “Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi”, Ataol Behramoğlu, Cilt:1, sa:430)

“Kesin kıskanmayı da, meseleye bakın,
anlatın ki bilelim ey soylu kişiler,
hangisini izleyelim şu ikisinden:
Issız dağların meyilli yamaçlarını mı,
tutkulu kalçalarını mı kadınların?”

(Bhartrihari<5.y.y.>-Elçin Özkarakaş; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 09.04.09)

“ÇAYLAK

<22 Mart 1916>

Uyumlu daireler çiziyor
Çaylak dönüp duruyor havada
Ve *ıssız* çayırı süzüyor.
Ana bir izbede oğluna diyor:
'Al sana ekmek, memelerimi em,
Büyü, saygılı ol, taş omzunda.'
Yüzyıllar geçiyor, savaş kanyor,
İsyan çıkıyor, köyler yanıyor.”

(Aleksandr Blok<1880-1921>-Kaşauby Miziev/Ahmet Necdet; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan,
Cumhuriyet Kitap, 19.02.05)

“ADALAR VI”

Bilinenlerden başka bir şey olamayacağı
Sonucuna vardı içlerindeki bilge kişiler:
Yalnızca aşılmaz bir boşluk vardı önlerinde
Issız güneşin gürültüsü altında”

(Sophia de Mello Breyner<d.1919>-Cevat Çapan, “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 08.10.00)

“SINIRDAKİ EV

<Eugenio Montale'nin
İtalyanlarından>

Unut. Unuttun
sınırdaki o evi,
seni bekleyen uçurumu,
kayaların yukarısında sarp, *ıssız*.
Hatırlamıyorsun
ayrılmaya karar
verdiğin geceyi,
ölümsüz, tedirgin.”

(Patrick Cullinan<d.1932>-İlyas Tunç; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet kitap, 27.06.06)

“GECEYDİ GÜN

İlerliyorduk *ıssız* bir yolda kalabalık sıkıştıkça
sıkıştıyordu.
Yürüyüş bir güzel dinlendirdi de bizi
oturmayı göze aldık
sonra uyandığımızda gözlerimiz kapandı
ve şafak gecenin kovalarını boşalttı üstümüze.
Yağmur bizi kuruttu.”

(R. Desnos<1900-1945>, “hayır, aşk ölmedi”, sa:30)

“Bu *ıssız* yerde çalışmanın ona kendisini yalnız duyumsatacağını, buralardan kimsenin geçmeyeceğini, ancak yukardan bakıldığında fark edileceğini söyledim.”

(Ch. Dickens, “Gizemli Öyküler-Sinyalci”, sa:40)

“İŞARETLERİN AĞIRLIĞI <1971>

Leğen, beni yanıyan izlerin görüntüsü
gökler ağır,
ancak savaşçı ayaklara sahibim
ve esmer alnıma ve semer alnıma
Görkemli acılar için hazırım
kağıt benden ovularak
sarı beni belleklere.
İssız, ıpsız işaretler
dağ, dağ halkalar.”

(Lidiya Dimkovska-Erol Tufan; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 11.07.02)

“Böylece, şosedede atların çıkardığı nal seslerine, koşum şingirtısına, saman kokusuna, balo salonundan yayılıp yıldızların arasında yiten müziğin giderek azalan sesine boğulmuş olarak bir kez daha gerisin geriye geri kente. Cecil’de arabadan inip parasını ödedik, onun evine giden kıvrımlı, *ıssız* yolu kolkola tırmanmaya başladık.”

(L. Durrell, “Clea-İskenderiye Dörtlüsü 4”, sa:103)

“Yanımda birkaç kitap ve çocukla bu adaya sığındım - Melissa’nın çocuğu. ‘Sığınmak’ sözcüğünü neden kullandım bilmiyorum. Buralılar, yarı şaka yarı ciddi, böylesine *ıssız* bir yeri ancak hasta bir adamın seçeceğini söylüyorlar, sağlığına yeniden kavuşmak için. Eh, dedikleri gibi olsun, ben de buraya iyileşmeye geldim...”

(L. Durrell, “Justine-İskenderiye Dörtlüsü 1”, sa:13)

“... bütün gün *ıssız* patikalarda, yosun halıların üzerinde dolaştı, kendi kendine bir şeyler fısıldıyor ya da yol arkadaşı Ayah’la konuşuyordu. Gündüz ona göz kulak olması için Clifton’ın tuttuğu kadın ince uzun boylu, orta yaşlı biriydi; bütün dağ insanları gibi sır vermezlik ve suskunluk en belirgen özelliği idi...”

(L. Durrell, “Mekan Ruhü”, sa:213)

“TAHTA YATAK MASALI

Ve zamanla tahta yatak yoruldu,
genişlemez oldu, *ıssız* korkunçtu -
her güz üzerinden bir giden oldu
her güz bu yuvadan bir kuş uçtu.

(Andrey Germanov <1932-1981>-Ahmet Emin Atasoy, “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 14.01.10)

“JOAN BAEZ

Söylüyor derinin sıcak türküsünü
Isıtarak kar yıldızını
Çılgının yanında
Suyun yumuşak türküsü.

İssız ormanlara doğru sürgün
Ayrılık çeşitlemeleriyle ölümün
Yıldız hanlarında iner
Yanına insan sesi.”

(Ceyhan Atif Kansu<1919-1978>-“Cezaevi Şiirleri”, Refik Durbaş, sa:56)

“Yol *ıssızdı*; ne bir insan ne de bir köpek vardı ve öteden, o ağır uluma yaklaşmaktaydı. Bekliyordum, yol yavaş yavaş aydınlanıyordu; buz tutmuş bir ağaca sessizce iki karga kondu. Onlar da bekliyordu.”
(N. Kazancakis, “El Greco’ya Mektuplar”, sa:373)

“ ‘Gençsin,’ dedi; ‘ihtiyarlara kulak asma! Dünya, ihtiyarları dinleseydi, çok çabuk *ıssızlaşır*dı. Bak dinle, yoluna bir dul çıkarsa, üzerine doğru orsa et! <kürek çek!> Evlen, çocuk yap. Çekinme, acılar yiğitler içindir!’ ”

(N. Kazancakis, “Zorba”, sa:164)

“Şafak sökerken ayrıldık O sırada ilk arabamı satın almıştım, kahverengi bir kaplumbağaydı <w.w.> ve Naim’i evine ben bırakmıştım. Bana tasarıları hakkında tek söz etmedi. İyi aydınlatılmamış ve *ıssız* yollarda başbaşa kaldığımızda bile hiçbir şey söylemedi.”

(A. Maalouf, “Doğu’dan Uzakta”, sa:34)

“NOSTRADAMUS

Kahve makinasını icat ettim bu gece.
Utku kazanmış gibi, pırıl pırıl
dikiliverdi olduğu yerde,
metalden bir deniz feneriydi sanki,
ay ışığıyla yıkanan *ıssız* bir ovada
homurdanıp
aksırarak
fokur fokur”

(Peter Poulsen<d.1940>-Murat Alpar; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 11.03.04)

“KARNAVAL <Duvardaki Yüzle -1952->

Uzakta başka bir dünyada oldu
bu karnaval
sıpacık *ıssız* yollarda dolaşıyordu
kimselerin soluk almadığı yerlerde
ölü çocuklar bir bir yükseliyordu göğe
uçurtmalarını almak için bir an iniyorlardı.”

(Miltos Sahturis<d.1919>-Ahmet Yorulmaz; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 19.09.02)

“Artık güneş doğduktan sonra, çoğunu panayırda satmış olduğu domuzları tepelerden ve vadilerden güderek geri dönerken, sanki pek iyi yerleştirilememiş gibi duran yassı taşların oluşturduğu kaba saba bir yol

kalıntısının üzerinde yürümekte olduğunu fark ettiğinde neler hissettiğini soran olmamıştı; dünya var olduğundanberi terk edilmiş bu *ıSSIZ* yerde hiç beklenmedik bir keşif olmuştu bu.”

(J. Saramago, “Küçük Anılar”, sa:16)

“SONRA

Sonra gece senin rüyanla geldi
ıSSIZ yıldızların ışıltısında.
Gün neşeyle geçti içimden
Vahşi güller nefes aldı soluğumda.”

“Else Lasker-Schüler<1869-1945>-Arife Kalender; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 19.03.09)

“Sola sapıp, Voilers sokağından geçerek Petit Prado’ya varıyorum. Vitrinler demir kepenkli şimdi. Tournebride sokağı aydınlık, ama *ıSSIZ*, sabahki zaferini çoktan yitirip gitmiş. Bu saatte komşu sokaklardan hiçbir farkı yok. Sert bir rüzgar esiyor. Saçtan yapılmış piskopos şapka modelinin gıcır gıcır ötüşünü duyuyorum.”

(J.-P. Sartre, “Bulanıtı”, sa:76)

“İki manzara arasındaki fark Patan’daki kadının manzaranın bir parçası olmalıydı. Korkunç feryatlarına rağmen orada değil gibiydi, sanki kolektif zihnin bir parçasıydı. O geleceğe aitti, kendi tanrılarının kanıyla ve efsanenin sıcak ruhuyla bağlantılıydı. Zürih’in eski meydanındaki manzara ise tamamen *ıSSIZ* bir çözülmeydi. Elleri paltosunun cebindeki adam her şeyden kopuktu, kendi peyzajından ayrı duruyordu. Kimsesizliğin bir imgesiydi; persona’yı ve onun ölüm korkusunu simgeliyordu. Öğlene kadar geçerliğini yitiren bir sabah gazetesi kupürüne benziyordu.”

(Miguel Serrano, “C.G. Jung & Hermann Hesse”, sa:105)

“Benim kara sevdamin hekimi olan aklım,
Sözünü dinlemedim diye çıktı çileden,
Beni bırakıp gitti - *ıSSIZ*, umutsuz kaldım:
Arzu ölümdür - şifa istemiyorsa beden.”

(W. Shakespeare<1564-1616>, “Tüm Soneler”, no:147, sa:335)

“SARMAŞ DOLAŞ <Epik Şiirler, 1902>

-----
bu yüzden son mekanımız bu *ıSSIZ* sahil oldu...
O bir çınar olup çıktı, ben yanında Kartopu.”

(Penço Slaveykov<1866-1912>-Ahmet Emin Atasoy; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 16.02.06)

“KORKU DENİZİ

Karşı kıyıda köpeğin ıslığı
uyandırır çocuğu

ıSSIZ adanın köşkü ışıksız
ırmakta kayık hattı batacak
hep gecikir denizin üstünde
aya karşı söylenen at

(M. Ruhi Şirin, “rüya saati”, sa:17-8)

“Yığacağı başına sopsoguk çakıltaşlarını
serpeceğim soğumuş gövdenin üstüne senin.
Dövünemedi çünkü hiç annen mezarı başında
Kazaya uğramış oğlunun, göremedi denizin
hırpaladığı gövdesini. *ıSSIZ*, konuksevmez
kumsal Ege’nin, basmış işte bağrına seni.”

(Zonas, “antikçağ anadolu şiiri antolojisi”, sa:118)

Istavroz; Istavroz çıkarmak; Istavroz işareti yapmak : *Hıristiyanlıkta, ayin esnasında ya da Hz. İsa'nın yardımı istendiğinde boyundaki haçı ele alma ritüeli*
Bk.: Haç, İstavroz çıkarmak

“Sonra melek üzerlerine kutsal *istavroz işaret yaptı*. O zaman hep birden sahile atladılar, melekse geldiği gibi hızla dönüp gitti.”
(D. Alighieri, “İlahi Komedy”, Cilt:II, ‘Araf’, sa:14-5)

“Öpüşüyorlar. Yagodov şalı başından çekip alıyor, *istavroz çıkardıktan sonra* bir iskemleye çöküyor.
-Yol ne kadar uzunmuş! diyor oflayıp puflyarak, Şaka değil, ta Krasny Prud’dan Kaluga kapısına kadar yaya geldim.”
(A. Çehov, “Korkunç Bir Gece”, sa:16)

“Görüyorum ki aşkınsınız ve gitmek istemiyorsunuz. Sizi hiçbir şekilde suçlamıyorum. Yine de zor, çok zor olacağından korkuyorum... Hiç değilse Tanrı’ya inanıyor musunuz? Meryem Ana’ya dua ediyor musunuz? Geceleri yatmadan *istavroz çıkarıyor musunuz?* ”
(M. Eliade, “Matmazel Christina”, sa:42)

“Kozma kımıldamadan, sözünü kesti:
-Defol buradan!... Beni iğrendiriyorsun!... Biz-fa-kir-in-san-la-rız! Siz hayvansınız. Mev-lam-öy-le-yaz-mış! Hay Mevlanıza da!... Ve ayağa kalkarak uzaklaştı.
‘Kadın *istavroz çıkardı* ve dua etti:
‘-Affet beni Allahcığım. O ne dediğini bilmiyor. Hayatı zorluklar içinde geçti onun.”
(P. Istrati, “Angel Dayı”, sa:126)

“Dokunulmamış soğuk ışık,
neredeyse uykuda,
şafak ışığı
tepelerden henüz dönüşü,
ölülerin çoban kızının.
Babam olan şey
Sığar o yelkenbez torbaya
Bir işçinin bana uzattığı
Annem *istavroz çıkarırken*.”
(O. Paz, “Kartal Mı, Güneş Mi?”, sa:103)

“İSMENE

Hizmetçiler onları kovalayınca, adamlar kayboldular.
Kimseler kalmamıştı ortalıkta. Kadınların yüzleri
boyasızdı.
Terliklerini sürüyerek yürüyorlardı. Lambaları yakmayı
unutmuşlardı.
*Istavroz çıkarıp saçlarını düzeltiyorlardı. Isırğanlar
sarmıştı bahçeyi.*”
(Y. Ritsos<1909-1990>, “bir mayıs günü bırakıp gittin”, sa:205)

“Heyecan yatışınca kervan yola çıkmaya hazırlanmaya başladı. Sığır çobanı kontun daha güçlü ve dinç öküzlerini kağına, Lizbon’dan gelenleri de biraz dinlenebilmeleri için onların önüne koştı. Kahya onun tam tersini düşünüyor olabilirdi elbette ama katırının sırtında *istavroz çıkartmaktan* başka bir şey yapamıyor, art arda *istavroz çıkarıyor* ve gözlerinin gördüğüne inanamıyordu. Bir fil, burada bir fil var, diye mırıldandı.”
(J. Saramago, “Filin Yolculuğu”, sa:51)

İşıl işıl : *Pırıl pırıl, ışık dolu*

“Girişteki masanın arkasına oturmuş pinekleyen görevliye eski mezun kartını çabucak gösterdikten sonra, kitabı raflardan bulup çıkardı, üçüncü kata döndü, sonra sigara içilen odalardan birindeki yeşil deri bir sandalyeye oturdu. Dışarıdaki *işıl işıl* mayıs sabahı onu çekiyor, bahçeye çıkıp amaçsızca dolaşımaya almaya çağırıyordu.”

(P. Auster, "Cam Kent", -New York Üçlemesi-, sa:48)

"KALBİ KIRIK GEZGİN

lucky (talihli) peterson'un büyüülü gitar'ı ulaşıyor son gücüne
yağmurlu, ıslıl ıslıl anvers'de şemsiyenin altında
dokunuyor tellere, aplıyor, gülümsüyor, şakıyor
kendinden geçerek
masaj yapıyor gövdeme gitarı kalabalığın ortasında"

(Vonani Bila<d.1972>-İlyas Tunç; "Şiir Atlası", Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 23.11.06)

"Kitaba dalacaksınız bunları düşünmemek için, zaten o hüznü gölü geçmekte olduğunuz dakikalarda iş isten geçmiş olacak artık, çünkü yarın, Roma'ya vardığınızda, Cécile öğrenmiş olacak tasarılarınızı, aldanarak nasıl da mutlu olacak şu günlerde, öylesine mutlu olacak ki, artık onu Paris'e gelmekten caydırmak olanaksızdır, ileri süreceğiniz nedenleri hep ters anlayacak, sizi bir kez daha korkaklıkla suçlayacak ve yeniden güçlenmeniz uğruna her şeyi yapacak, o güven ve minnet dolu yüze, sevinçten ıslıl ıslıl olmuş şaşkınlığına dayanmaya yürek gerek."

(M. Butor, "Değişme", sa:198-9)

"... Şu kolu kıpırdatırsa, boşluğa çizdiği resimle şu parlak yıldızı zaman zaman kaybolur gibi olan yıldızdan ayırıyor, bir hamlesiyle bulutların kuyruklarını, yıldız demetlerini sürüklüyor. Böylece koluyla dövdüğü gökyüzü, suyu, ve çevresindeki kent deniz kabuğundan ıslıl ıslıl bir harmani gibi parlıyor."

(A. Camus, "Defterler 1", sa:49)

"Orgazm! Haz! Sanki gökyüzüne kadar çıkmış, şimdi de bir paraşütle, ağır ağır tekrar yeryüzüne iniyor gibiydi. Bedeni kan terlere batmıştı, ama kendini dolu dolu, ıslıl ıslıl, dipdiri hissediyordu. Demek seks buydu."

(P. Coelho, "On Bir Dakika", sa:21)

"Albay Joll askere küçük el hareketleriyle talimat veriyor. Binlerce insanın arasında olduğum halde, gözlerinde her zamanki gibi gözlükleri olduğu halde ona öyle dik dik bakıyorum, yüzüm sorgulayıcı bir ifadeyle öyle ıslıl ıslıl ki beni gördüğünü hemen anlıyorum."

(J.M. Coetzee, "Barbarları Beklerken", sa:139)

"Verecek param yok."

'Doğru değil bu! Anneme çok paran olduğunu söyledin. Neden yarısını ona vermiyorsun? Pavel Aleksandroviç olsaydı yarısını ona verirdi.'

Pavel ve İsa! 'Ben öyle bir şey söylemedim. Çok param yok benim.'

'Haydi ver şunu!' Neçayev kolunu tutuyor. Gözleri ıslıl ıslıl."

(J.M. Coetzee, "Petersburg'lu Usta", sa:176)

"Soraya zayıf, uzun boylu bir kadın, uzun saçları, ıslıl ıslıl kara gözleri var. Aslında kadının babası olacak yaşta; ama düşünülecek olursa insan on iki yaşında bile baba olabilir. Bir yıldan uzun süredir buluşuyor kadımla; onu çok tatmin edici buluyor."

(J.M. Coetzee, "Utanç", sa:7)

"Odanın ortasında bir tabut duruyordu. Mavi alevin parlaması uzun sürmemişti, ama tabutu açık seçik görmüştüm. Tabutun pırıl pırıl parlayan, sırma işlemeli pembe bir örtüsü, bunun üstünde de ıslıl ıslıl yaldızlı bir haç vardı."

(A. Çehov, "Korkunç Bir Gece", sa:55)

"Öğle. Vapur ısınıyor. Yolculuk yakın! Rütbe sırasına göre dizilmiş subay efendiler, (Cezayir'den) Fransa'ya giden bu mutlu vapurcuğu seyrediyorlar. Subayların en büyük eğlencesidir bu. Aşağıda liman ıslıl ıslıl. Rıhtım boyunca yere gömülmüş eski Türk toplarının kuyrukları güneşin altında parıl parıl."

(A. Daudet, "Taraskonlu Tartarin", sa:134)

"ÖKÜZ VE GÜL

Ağır adımlarla yürüyüp dev başını sık kıllı boynunun
üstünde sallayarak ve kuyruğuyla düzenli bir
biçimde dolgun sağrısını döverek
Mürekkep gibi kara öküz beliririyorsa birden, sonra

geçip gözden siliniyor.

İşil işil görünümünü ezip lekesiyle imzalıyor”
(R. Desnos<1900-1945>, “hayır, aşk ölmedi”, sa:131)

“Gözlerimi çevirdim, başımı da oynatabiliyordum: oda sade ve temizdi, birkaç küçük metal eşya vardı, açık renkler kullanılmıştı, yataktaydım, koluma bir de kanül takılmıştı. Pencereden, inik storların arasından içeri güneş sızıyordu, bahar havada *ışıl ışıl*, toprakta cıvıl cıvıl.”

(U. Eco, “Kraliçe Leona’nın Gizemli Alevi”, sa:11)

“Artık aramızda 1-2 metrelik bir uzaklık kalmıştı. Tam yüzüme *ışıl ışıl*, kocaman bir gülümseme oturtmak üzereydim ki birden adamı tanıyiverdim. Anthony Quinn’di.”

(U. Eco, “Somon Balığıyla Yolculuk”, sa:48)

“İnsanım, seni sana söylemek istiyorum. Sen kimsin? Gözümü açtığım günden beri hep seni gördüm, *ışıl ışıl* göğün altında, kıyıların çakılları kadar çok, onlar kadar çeşitli. Seni anlattı bana okuduğum her kitap, gördüğüm her yapı, duyduğum her ses.”

(A. Erhat, “İşte İnsan” <Ecce Homo>, sa:13)

“Anna Seghers’in geldiğini onun bölümüne doğru yürüdüğümde anladım.

Çevresi itiş kakış aşılmaz bir kalabalıkla dolmuştu. Yanlarına yaklaştığım kişiler bana gülümseyerek baktılar. Aralarında üç dört Şilili, bir Afrikalı vardı. Afrikalılar, kabile giysilerini yüzlerce yılın horlanmasını aşışlamak istercesine bir kalkan gibi taşıyorlar, nereye girseler üzerlerinde, dost bir ortamda da olsalar. Orta Avrupalının kül rengi ışığında tropik bir çiçek gibi renkli görünümleriyle göz alıcı ve *ışıl ışıl* duruyorlar. Bana ‘Ne yazık ki yaklaşmak olası değil’ anlamında başlarını salladılar.”

(Füruzan, “Ev sahipleri”, sa:91)

“Dışarıya hala *ışıl ışıldı*. Hizmetkar takımının ve gedikli müşterilerin uğrak yeri olan birkaç kulüp hala açıktı. Kapalı gibi görünenlerin bile pencerelerinden dışarıya ışık demetleri süzülüyor...”

(N.V. Gogol, “Palto”, sa:49)

“Kafilemizin hayatta kalan kişilerinden biri olarak büyük davamızın anısından bir şeyler kurtarmayı öylesine yürekten istiyorum ki! Örneğin, Şarlman’ın hayatta kalmış sadık on iki şövalyesinden biri görüyordum kendimi, belleğimde *ışıl ışıl* bir dizi halinde olağanüstü başarıların anısını saklı tutuyordum.”

(H. Hesse, “Doğu’ya Yolculuk”, sa:38)

“Hem bu yüzden, hem de gençlik yıllarına artık veda etmek üzere olduğum için, o yazın yaşantılarından henüz hatırlayabildiklerimi şuracığa yazıyorum. Kaygısız geçen son yaz tatilimdi o benim; henüz öyle çok uzaklarda olmadığı halde, belleğimde pırıl pırıl şimdiden; kayıplarda bir cennet bahçesinden bakar gibi *ışıl ışıl* seyrediyor beni.”

(H. Hesse, “Gençlik Güzel Şey”, sa:29)

“Coşkuyla konuşup durmuştu Sidarta. Vasudeva ise gülümseyerek, gözlerinin içi *ışıl ışıl* parıldayarak ona bakıp durmuş, başını sallayarak söylediklerini onaylamış, hiç konuşmadan başını sallamış, eliyle Sidarta’nın omuzunu sıvazlayıp işinin başına dönmüştü.”

(H. Hesse, “Sidarta”, sa:127)

“Kuşetinde dikilip oturdu ve lumbozdan dışarıya bakınca *ışıl ışıl* aydınlatılmış all-turunculu koca bir duvarın burunlarının dibinden ağır ağır süzülüp geçmekte olduğunu gördü. İlk aklına gelen şey, başka bir gemiyle borda bordaya çarpıştıkları oldu.”

(P. Highsmith, “Ocak Ayının İki Yüzü”, sa:7)

“Baron Hubert gökten düşmüş gibi zengin yurtluğu ve Kurland’daki bağımsız mülkün yarısını elden alan delikanlıya, güç tuttuğu ama gözlerinde *ışıl ışıl* yanan bir öfkeyle baktı...”

(E.T.A. Hoffmann, “Uğursuz Miras”, sa:105)

“Keyfi yerindeydi; yuvarlak, şahin bakışlı, gözleri *ışıl ışıldı*. İri elini uzatarak, çevresindekileri öfkeyle omuzlarından tutup bir bir havaya kaldırıyor, tepeden tırnağa kadar, gülerek süzüyordu. Birini bırakır bırakmaz, ötekine yapıyordu.”

(N. Kazancakis, “Günaha Son Çağrı”, sa:15)

“Kodesten çıkan adamla iki sarhoş berduşun arasında tam orta yerde, duvar kenarında değil ama koridorun tam ortasında yaşı kırtkan fazla olmayan, bayağı hoş bir bayan duruyordu; elinde dişilikle *ışıl ışıl* ışıldayan bir tebessümle gelen geçene uzattığı kırmızı bir kumbara tutuyordu; kumbaranın üstünde bir yazı okunuyordu: Cüzamlılara yardım edin.”

(M. Kundera, “Ölümsüzlük”, sa:185)

“New York altın sarısı haziran güneşiyle *ışıl ışıl* parlıyordu. İki arkadaş 9. Cadde’den geçip, topyekün değişen bu mahallede gerçek bir işletme olarak kalmayı başaran bir Fransız bistrosuna <Kapalı şişe içki satan yer >, Pastis’e doğru yöneldiler. ‘Meat Packing District’in <Et Paketleme Mıntıkası> eski ambarları, son yıllarda yerlerini, lüks mağazaların ve kentin en çok rağbet gören moda evlerinin tabelalarına bırakmışlardı.”

(M. Levy, “Birbirimize Söyleyemediğimiz Onca Şey”, sa:18)

“Ama bir başka fotoğrafta, aklımdan hiç çıkaramadığım gözleri *ışıl ışıl*, karnı şişmiş, ağzı ve burnu yara ve çibanlarla kemirilmiş oğlanı görür görmez tanıdım. Kendisini gizemli bir yabancı hayvana çeviren, yalnızca dişlerin, damağın ve bademciklerin görüldüğü o göçüğü tıpkı bize gösterdiği saflık ve doğallıkla fotoğraf makinesine de sergilemişti.”

(M.V. Llosa, “Masalçı”, sa:9)

“Teni kadar pürüzsüz ipekten fildişi renginde bir elbise giymişti, boynunda gerçek incilerden üç sıralı bir kolye vardı, sedef renkli saçları yirmili yılların modasına göre kesilmiş, yanağında bir martı kanadının ucu bırakılmıştı, iri sarı gözleri, çevresindeki halkaların doğal gölgesiyle *ışıl ışıl* parlıyordu.”

(G.G. Marquez, “Benim Hüzünlü Oropularım”, sa:102)

“Saldaki ilk gecemden sonra bana da öyle oldu. Şafağın söküşünü kayıtsızlıkla karşıladım. Ne içme suyunu ne de yiyeceği düşünüyordum. Rüzgar ılıklaşıp, deniz kaygan ve yaldızlı oluncaya dek kafamın içi bomboştu. Gözümü kırpmamıştım ama, uyandığımı sandım. Gerinince kemiklerim acıyla kütürdedi. Derim ateş içindeydi. Fakat sabah *ışıl ışıl* ve tatlıydı...”

(G.G. Marquez, “Bir Kayıp Denizci”, sa:44-5)

“Gökyüzüyle deniz aynı külrengine bürünmüşler, mart ayında kıvılcımlar saçar gibi *ışıl ışıl* parlayan plajın kumları kokuşmuş deniz kabuklarıyla dolu bir çamur deryasına dönüşmüştü.”

(G.G. Marquez, “İyi Kalpli Erendıra”, sa:7)

“GÖK KUŞAĞI

Bellil olur mu, talih dönüverir,
Yeşerir ağaçlar, çimenler,
Katar önüne lodos, koca kışı
Günlük güneşlik *ışıl ışıl* ortalık
Umut kapıları açık ardına kadar.”

(Muazzez Menemencioğlu<d.1929>, “Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi-A. Behramoğlu”, Cilt:2, sa:175)

“Filmlerde gördüklerim doğrulanmıştı: Yanıp sönen renkli ışıklar, pistin üzerinde dönüp duran ve çevreye kırık ışıklar yansıtan billur top, filmlerde artistlerin yaptığı gibi başınızı hafifçe yana eğerek yaslanılacak pırıltılı sütunlar, canlı müzik yapan bir orkestra ve gümüş simli *ışıl ışıl* bir pist.”

(M. Mungan, “Elli Parça”, sa:114-5)

“*İşıl işıl* vitrinlere bakıp geçilirken, ilk kez görmüş olmanın heyecanı ile anlam ve derinlik kazanan, insanlarda sahip olma duygusu uyandıran bu gözalcı eşyalar, tıpkı şimdi olduğu gibi, gelip ortalarına oturduğunuzda ve onlarla birlikte belli bir zaman geçirdiğinizde, yavaş yavaş azalmaya başlarlar.”

(M. Mungan, “Yüksek Topuklar”, sa:59-60)

“BEYAZ GÜVERCİN <Acılar Denizi’nden>

Soğuk sularından içtim, serinledim
Çağlayan bir nehrin sesini dinledim

Belki buydu sevmek hayat belki buydu
İşıl işıldım, gözlerim dopdoluydu”

(Ü.Yaşar Oğuzcan<1926-1984>, Ataol. Behramoğlu, “Son Yüzyıl Büyük Şiir Antolojisi”, Cilt:2, sa:81)

“Cavit’ten anahtarımı alırken Turgut Bey’in dairesinin açık kapısından, içerideki *ışıl ışıl* havayı, hazırlanmış sofrayı gördüm, misafirlerin konuşmalarını işittim ve İpek’in orada olduğunu hissettim.”
(O. Pamuk, “Kar”, sa:420)

“John Pendleton telaşla Pollyanna’ya döndü. Alçak sesle, ‘Pollyanna, Tanrı aşkına, senden istenilen şeyden söz etme, şimdilik,’ diye yalvardı.
Pollyanna gamzeli yüzüyle *ışıl ışıl* gülümsedi.”
(E.H. Porter, “Pollyanna”, sa:188)

“BİR NEHRE ATILAN CENAZE
<1949>

-----
ihtiyar bir kadın gelip durdu kapıda
annem
ana oğul cenazeyi kaldırdık
ben ayaklarından tuttum o başucundan
ağır ağır indirdik
attık Yang-tse nehrine
kuzeyden akıyordu ordular *ışıl ışıl*”
(N.Hikmet Ran<1901-1963>, “Cezaevi Şiirleri”, Refik Durbaş, sa:24)

“Böyle küçücük bir ay neler de yapabiliyor. Günler olur, etrafınız *ışıl ışıl* hafif, berraktır, havada neredeyse hiç izi görülmez, ama yine de belirgindir. En yakın şeylerde bile uzağın rengi vardır, sanki çekilip alınmıştır.”
(R. Maria Rilke, “Malte Laurids Brigge’nin Notları”, sa:47)

“**EMEKÇİLERİZ** biz: madenciler, müritler, ustalar,
ve seni inşa ediyoruz, ey yüksek orta sahnın.

Çıkarız salınan iskelelerin üstüne pek,
ellerimizde asılı çekiç ağır,
alınlarımızı öpen saat gelinceye dek,
ışıl ışıl ve sanki her şeyi bilerek
senden gelir o ve denizden rüzgardır.”

(R. Maria Rilke<1875-1926>-Yüksel Pazarkaya, “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 02.08.07)

“İSMENE

Gece badana edilmiş gibi *ışıl ışıl* olmuştu.
Nehir akmaz olmuş, taşlar beyazlaşmıştı.
Atlıların koca çizmeleri esniyordu yataklarının
yanında.
En gençleri sıcaktan bunalmış, çırlıçıplak soyunarak
perdenin arkasına geçmişti; perde ışık içindeydi.
Altın yapraklar dökülüyordu damlara; horozlar
ötüyordu.”

(Y. Ritsos<1909-1990>, “bir mayıs sabahı bırakıp gittin”, sa:202)

“Max Ophuls, Jean Bugatti’yle oldukça samimiydi, ondan uçak kullanmayı öğrenmiş, savaş öncesi dönemin masum gökyüzünde gözü pek numaralar yapmışlardı. Yanı sıra, *ışıl ışıl* yaz akşamları boyunca, bir zamanlar kutsal olan bu toprakların her karışını altın başlı aygırlar üzerinde dolaşmışlardı.”
(S. Rushdie, “Soytarı Şalimar”, sa:191)

“Aphrodite’ye Yakarış

“Ey tahtı *ışıl ışıl* ölümsüz Aphrodite
Ulu Zeus’un düzeni kızı

yalvarırım yüreğimi acılarla dağlama!”
(Sappho<İ.Ö.610-520>, “nedir gene deli gönlünü çelen”, sa:55)

“Üç yumruyu andıran ve yayılıp dağılan dış hatları attıkları her adımda sallanıp titreyen adamlar insanda daha görür görmez, böyle bir havada nereye gitmek istiyorsunuz, sorusunu sorma arzusu uyandırıyorlardı. Fil çılgılığı manyağının onlara o anda soracağı sorunun bu olmayacağını biliyoruz ve ona ne yanıt verdiklerini de biliyoruz. Bilmediğimizse tüm bu anlatılanların arasında birbiriyle bağlantılı olanlar var mı, hangileri ve nasıl. Kesin olan şu ki, *ışıl ışıl* güneş devasa bir süpürge gibi birden sisi dağıttı, uzaklara süpürdü.”
(J. Saramago, “Filin Yolculuğu”, sa:72-3)

“ ‘Artık kendi evime giremem, anahtarım yok.’ ‘Annenle baban dönmüşlerdir belki, seni yukarıda bekliyorlardı,’ dedi doktor. ‘Buna inanmıyorum,’ ‘İnanmamakta haklısın,’ dedi doktorum karısı, anahtarlar burada. Kadının yerde yarı açık duran cansız elinin içinde *ışıl ışıl* parlayan anahtarlar vardı. ‘Belki de kendi anahtarlarıdır, dedi koyu renk gözlüklü genç kız, ‘Sanmıyorum, ölmeye geldiği bir yere anahtarlarını da getirmesi için hiçbir neden oplamaz.’ ”
(J. Saramago, “Körlük”, sa:265)

“Başka bütün gölgeler, gölgede ışık bulur;
Bedeninin gölgesi, mutluluğu gösterir
İşıl ışıl gündüze saçarak daha çok nur,
Senin gölgen nasıl da kör gözlere fer verir.”
(W. Shakespeare<1564-1616>, “Tüm Soneler”, no:43, sa:127)

“Birkaç hafta önce uzun zamandır arzuladığı ve beklediği bebeğine kavuşan bir arkadaşımı ziyarete gittim. Annenin yüzü *ışıl ışıldı*, baba rahatlamıştı, bebekse kollarında mutlak bir mutluluk ve güven duygusuyla uyuyordu.”
(S. Tamaro, “Sevgili Mathilda”, sa:145)

“Alnını çehresinin aşağı kısmından ayıran, cımbızla hilal şeklinde düzeltilmiş ince siyah kaşlarının altında gözleri iki iri siyah yıldız gibi *ışıl ışıl* yanyana, uzun kirpiklerinin gölgesi pembe yanaklarını harelendiriyordu (gölgelendiriyordu). Soluk alışının sezilmez ahengiyle iri kanatları hafifçe açılıp kapanan düzgün, minyon bir burnu, bıçakla kesilmiş taze, kanlı bir et parçası gibi iştah verici, küçük ve kıpkırmızı dudakları vardı. İnsanda fiskelemek arzusu uyandıran minik bir çene, şapkanın gizlediği ve sağ kulağına gevşek kıvrımlarla düşen saçların, kaşların ve gözlerin siyahını şeddeleyen (iki tane yanyana birbirinin benzeri şeyler) bu mat beyaz çehrenin pürüzsüz değirmişini (yuvarlaklığını) tamamlıyordu.”
(C.S. Tarancı, “Gün Eksilmesin Pencereyden-Tramvaydaki Adamlar”, sa:76-7)

“DENİZDE YENİLGİ
-----
ve gemilerin dağlardan gelen
uzun boyunlu bacakları
kayıp gitti gemicilerin elinden,
fırladı ağızlarından
ışıl ışıl bembeyaz çocuklar.
Tıklım tıklım deniz
oğul vermişçesine
soluksuz, ışısız gövdelerden
örtmüştü ölüler
bir uçtan bir uca bütün kıyıyı.”
(Timotheos, “antikçağ anadolu şiiri antolojisi”, sa:43)

“Tam bu sırada, yüzü ve gözlerinin içi *ışıl ışıl* Stepan Arkadyeviç, şapkasını yana yatırmış, neşeli, zafer kazanmış bir tavırla bahçeye giriyordu. Ama kaynanasının yanına gelince, prensesin, Dollî'nin sağlığı üzerine sorulan sorulara mahzun, suçlu bir yüz ifadesiyle yanıtlar verdi.”
(L. Tolstoy, “Anna Karenina”, Cilt:I-II, sa:63)

“Hasta, başını geriye atıp gözlerini yavaşça açtı. İri gözleri *ışıl ışıldı*; çok güzel, koyu bir rengi vardı gözlerinin. Ayağına hafifçe degen, hizmetçinin mantosunun ucunu, güzel, zayıf eliyle sinirli sinirli iterek;
-Öf, gene uyandırdı beni! dedi.”
(L. Tolstoy, “Efendi İle Uşağı-Üç Ölüm”, sa:80-1)

“Çit boyunca yürüdüm. Birkaç dakika sonra, bir akkavağın arkasından (henüz tek bir yaprağı bile düşmemişti; yaprakları güneşte *ışıl ışıl* sallanıyordu) Martin Petroviç’in evini gördüm.”
(I. Turgenev, “Bozkırda Bir Kral Lear”, sa:68)

“Batı Nişanı ve soyluluk beratı Sir Adrian Scrope komutasındaki bir savaş gemisiyle (fırkateyn) geldiğinde büyük oruç ayı Ramazan sonuydu ve Orlando bunu o gün bu gündür İstanbul’da görülen en görkemli eğlenti için fırsat bildi. Gece güzeldi; kalabalıksa muazzam. Elçiliğin pencereleri *ışıl ışıl* aydınlatılmıştı.”
(V. Woolf, “Orlando”, sa:89)

“Ağır bulutlar arasındaki ani güneş ışığı gibi parlar Hölderlin’den elde kalan tek küçüklük resminde onun görünüşü: ince uzun bir oğlan, kumral saçları, *ışıl ışıl* alnından yumuşak dalgalarla geriye taranmış.”
(S. Zweig, “Dünya Fikir Mimarları”, ‘Hölderlin’, Cilt:I, sa:163)

“Ertesi sabah, günlerinin *ışıl ışıl* civıltısına kapkara bir sıkıntı damlası düştü. Burada, uyanmak bile insanın canını acıtıyordu. Düşsüz geçirilen kapkara bir gecenin ardından birden günün içine dalıveriyordu insan.”
(S. Zweig, “Amok Koşucusu-Bir Çöküşün Öyküsü”, sa:11)

Ite, missa est : (LAT.,DİN) <ite, mi’sa est> : *Ayin bitti, serbestsiniz! = Go, the Mass is over; you are dismissed* (İNG.)

Ivırtıp kıvırtmak : *Ivır zıvırdan, havadan konuşmak; gerçeği değiştirerek konuşmak, uydurmak*

“ELIZABETH - Elbette bana böyle dememeliydi... biraz ayıp etti.
MARTA - Elizabeth yeter artık, *ıvırtıp kıvırtarak* onu kollamayı bırak.”
(D. Fo, “neredeysen kadın: elizabeth”, sa:83)

Ivır zıvır : *Şu, bu, çok önemli olmayan, niteliksiz öteberi*
Bk.: **Kıvır zıvır**

“Güz Temizliği

Yürek evimi
derledim topladım dikkatlice:
gereksiz ve
kullanılmaktan yorgun düşen
pılı pırtıyı attım,
def ettim başımdan
uzamın tazeliğini
kapatan *ıvırzıvır*.”

(Bojana Apostolova<d.1945>-Kadriye Cesur; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 21.08.08)

“Oysa ben hep gafil aylanır ve Mike bülbül gibi şakımaya başlayınca (külhani jestlerle, argo sözcüklerle süslü bir alay *ıvır zıvır*ı peş peşe sıralardı) boynumu büküp işi bitirmeye çalışırdım. Mike konuştuğum konuşur, kız gülümsedikçe yüzünde güller açardı.”
(P. Auster, “Cebi Delik”, sa:20)

“Babamın çok arkadaşı vardı, pek çok dostu vardı. Aramam, haber vermem gereken bir sürü insan; tabii bir de cenaze törenini düzenlemem ve daha bir milyon *ıvır zıvır*la ilgilenmem gerekiyordu, yani işim başımdan aşkındı.”
(P. Auster, “Görünmeyen”, sa:125)

“Beş odanın beşi de eşyaya boğulmuştu; dolup taşmış kitaplıklar, halılar, saksı bitkileri ve bir alay *ıvır zıvır*, sanki Victoria dönemi salonlarının o ağır ve karışık havasını yaratmak istercesine bir araya getirilmişti.”

“O günlerde, Flower’ın eşya koleksiyonunu aklından çıkaramıyordu: Mendiller, gözlükler, yüzükler, bir alay *ıvır zıvır*.”

(P. Auster, “Şans Müziği”, sa:82;195)

“Kartı alıp Bob’la eve döndüm. ‘Kendimize çekidüzen versek iyi olur Bob,’ dedim. ‘İş görüşmesine gidiyoruz.’ ..... Ertesi gün kendime çekidüzen verdim. Saçımı arkadan topladım, düzgün bir tişört giydim ve yanımda götürmem gereken bütün *ıvır zıvırlarla* birlikte Vauxhall için yola koyuldum.”
(James Bowen, “Sokak Kedisi Bob”, sa:129)

“Tim büyük olasılıkla bunun bir uyuşturucu baskını olduğunu düşünecekti. Kuşkusuz, Strathmore işe bizzat kendisi el atacak ve basılan yerdeki *ıvır zıvırın* içinde altmış dört karakterli geçiş anahtarını kendisi bulup yok edecekti.”
(D. Brown, “Dijital Kale”, sa:58)

“Ama verdiğim paranın yetişmediğini, onunla geçinemediğini söylerdi. Ben de derdim: ‘Yarım gün olsun niçin çalışmıyorsun? *ıvır zıvır* şeylerin yükünü üzerimden almış olursun.’”
(A. Camus, “Yabancı”, sa:35)

“Yalnızca kitapların çok küçük bir bölümü bu el koyma işleminin dışında bırakıldı ki, bunların da nasıl yapıtlar olduğunu herhalde kolayca tahmin edebilirsiniz: Tıp bilmine, eczacılığa, falcılığa, tarıma ve ormancılığa ilişkin kitaplar, yani günlük yaşamın konularını içeren bir alay *ıvır zıvır*.”
(E. Canetti, “Körleşme”, sa:118)

“Aman efendim, gene mi ayrıntı peşindesiniz: nasıl, ne zaman, niçin... neden şu kadar değil de bu kadar para istiyorsunuz ve buna benzer *ıvır zıvırlar* ...”
(F. Dostoyevski, “Karamazov Kardeşler”, Cilt:III, sa:174)

“Tek düşüncesiş işini kaybetmek ya da **impuissant** (cinsel yetersiz) olmak: Jean-Jacques’ tanberi bütün Fransızların ulusal korkusu. Onunla çok kavga ederiz, ama dostça, çünkü önemsiz *ıvır zıvır* yanında daha önemli *ıvır zıvırla* -yani kadınlarla- dolu küçük dairesini ikimiz paylaşıyoruz.”
(L. Durrell, “Balthazar-İskenderiye Dörtlüsü”, sa:29)

“CLAIRE - (Yalnız, acılı.) Hanımefendi bizi prensesler gibi giydirdi. Hanımefendi Claire ya da Solange’a -ki hanımefendi bizi hep karıştırdı- hep iyi baktı. Hanımefendi bizi iyiliklerle kuşattı. Hanımefendi bize, kız kardeşime ve bana, burda kalma izni verdi. Kullanmadığı *ıvır zıvırlarını* bize bağışladı.”
(J. Genet, “Hizmetçiler”, sa:59)

“Deborah doktorun bir sürü *ıvır zıvırla* dolu masasına baktı. Dikkatini bu masaya yönelmesi çoğu kez onu rahatlatmıştı. Masada, uçmamaları için kağıtların üzerine konan bir taş vardı; tanımlanması olanaksız bir biçimi olan bu taş, gözlerini ve zihnini bu görüşmelerin gerginliğinden uzaklaştırıyordu zaman zaman. Deborah şu anda gene bu taşta sığınmıştı, çünkü bildik bir şey olsa da, acı veremezdi.”
(J. Greenberg, “Sana Gül Bahçesi Vadedtim”, sa:167)

“BANTULARA SEVİNMEK YASAK

-----
boş yer olsa da
teminat bakışları
gezdirirler
davetiye kartlarında
tam karşıdan, bir kez daha
daima dikkatsiz
sıradan siyahlar
burunlarına yumruğu yesin,
ve beyaz alınlı
göğü kurallarının
ıvır zıvır maskelerini
düşürsünler diye.”

(Mafika Pascal Gwala<d.1946>-İlyas Tunç; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 27.11.08)

“-Kardeşim Jeff, sana bir şey söyleyeyim mi? Artık bu *ıvır zıvırları* defleyip kazançlı ve besleyici bir işle uğraşmamız zorunlu oldu. ‘Gratciel’ ülkesine dalıp etli yağlı bir boğa boğazlasak kötü olmaz.”
(O. Henry, “New York’u Nasıl Sevdi?”, sa:94)

“Yapma çiçeklerden bir buketi yakut renginde bir içki kadehi, yürek biçiminde hayli zaman öncesinden kalıp bayatlamış bir çörek ve bunun gibi daha başka kimi şeyler; her birinin de bir öyküsü vardı, her biri bir zaman kendisi için önem taşımış, el üstünde tutulmuştu. Ama artık sıkıntı veren *ıvır zıvır* nesnelere dönüşmüştü hepsi, çünkü hiçbirini yanına alıp götürmeyecekti. Hiç değilse ev sahibine gidip kristal kadehi bir av bıçağıyla değiş tokuş etmiş, sonra da bıçağı avludaki bileği taşında bilemişti.”

(H. Hesse, “Narziss ve Goldmund”, sa:231)

“Tek öyküler içeren kitaplar karşılığında bir fincan kahveyle ekmek istiyordum yalnız. Anımsadığım kadarıyla, çokluk yeni moda üslupla adeta ıkınıp sıkınarak kaleme alınmış fazla değer taşımayan *ıvır zıvır* kitapları...”

(H. Hesse, “Peter Camenzind”, sa:56)

“MADELEINE - Sen erkeksin.

AMEDEE - (Aynı durumda.) Ömrümde hiç spor yapmadım ki ben. Hiç el işi, uğraşı da yapmadım. *Ivır zıvır* onarım işlerini yapmayı bile bilmem.”

(Eu. Ionesco, “Toplu Oyunları - 1”, ‘Amédée ya da Nasıl Kurtulmalı’, sa:90)

“Zengin bir Amerikalı kadının kocası olarak ömrünü bir sarayda sona erdirmesi olacak iş mi? O ki bir Romain Rolland’ı, bir George Ionescu’yu keşfetmeye çalışmıştır ve mucizeler yaratan hayat ona her ikisinde de vermiştir. Olsun, günün birinde her ikisinden de ayrı düşebilir. Yalnız ölüm değildir insanları birbirinden ayıran. Anlaşmazlıklar, mizaçlarımızın *ıvır zıvırı* da girer araya.”

(P. Istrati, “Uşak”, sa:11)

“YOLCU - Oh, zahmet etmeyin!

MARTIN KRUMM - Yok, yok: Görmelisiniz, görmelisiniz. (Bir cebini tersine çevirir.) Tabaka var mı? Ekmek kırıntısı var; Kutsal nimet! (Öbürünü tersine çevirir.) Burada da bir şey yok! Evet, var! Bir takvim parçası..... Dikkat edin, üçüncüyü çıkarıyorum. (Cebi çıkarırken, içinden iki büyük sakal düşer.) Hay şeytan! Ne düşünüyor?

YOLCU - Bu da ne ki?

MARTIN KRUMM (Kendi kendine.) - Çattık belaya! Çoktan bu *ıvır zıvırı* attım.”

(G.E. Lessing, “Yahudiler”, sa:53)

“Araba hareket ettikten sonra, kendimi çok yorgun hissettim. Daha üniversiteye gideceğim, bir saat *ıvır zıvırla* uğraşacağım, diye içimden söylendim. Sonra eve dönüş çilesi başlayacaktı. Ondan sonra da otele gelecektim. Nasıl da gözümde büyüyordu! Şimdi doğrudan eve gitsem, bir duş yapıp dinlensem, sonra akşam için hazırlansam ne güzel olurdu.”

(Ö.Z. Livaneli, “Serenad”, sa:59)

“Yabancı dillere çevrilmiş olmak güzel bir duygu elbette. Ama bu durum, elimde tuttuğum kendi kitabımın bile değerini arttığı duygusunu vermiyor bana. Kitap iyiye iyidir, kötüye kötü. Nice iyi kitaplar vardır ki kendi ülkesinde bile gereken ilgiyi görememiştir, buna karşılık dünya kitapçılarının vitrinleri binlerce *ıvır zıvırla* doludur.”

(Ö.Z. Livaneli, “Edebiyat Mutluluktur”, sa:103)

“İstanbul, benim gerçekten halkın yaşamıma katıldığım dünyadaki tek kenttir - doğulu, gürültücü, renkli, ilgi çeken ama geçim sıkıntısı içindeki, yoksul, bin türlü küçük işle, bin türlü *ıvır zıvırı* alıp satmakla uğraşan halkın yaşamıdır bu.”

(P. Loti, “Doğudaki Hayalet”, sa:60)

“Ancak ertesi gün, kapıları kapalı kitaplığımın dinginliğinde, üstündeki *ıvır zıvırdan* özenle arındırılmış, dikkatle tozu alınmış çıplak ahşap masamın üstünde, artık bu kırılğan tanıkları konuşuracak durumda olduğumu hissettim.”

(A. Maalouf, “Yolların Başlangıcı”, sa:23)

“‘O şık giysiler mi? En yoksul öğrencilerime müşterileriyle dansa gitmeleri gerektiğinde kiraladığım giysiler onlar. Mücevherler mi? Onlar benim,’ dedi. ‘Camdan yapılmış elmaslar ve tenekeden *ıvır zıvır* olduğunu anlamak için şöyle bir dokunmak yeterli. Yani sen hiç canını sıkma,’ diye sözünü tamamladı.”

(G.G. Marquez, “Benim Hüzünlü Orosularım”, sa:91)

“ ‘Köylüler parayı ne yapacaklar ki?’ diye söyleniyordu. ‘Gidip hiçbir gerek duymadıkları bir sürü *ıvır zıvıra*, daha doğrusu misyonerlerin izin verdiği incik boncuğa harcayacaklar.’ ”
(S. Maugham, “Pasifik Öyküleri”, sa:31)

“Para olmazsa herkesin hayatı kolayca sağlanabilir..... Zenginler bu gerçeği bilmezler mi? Bence çok iyi bilirler. Bilirler ki, bir sürü yararsız *ıvır zıvır* biriktirmektense, iyi yaşamak için gerekli şeylerden yoksun kalmamak daha iyidir; çuvallarla altına boğulmaktansa, kaygılardan uzak kalmak çok daha özlenir bir şeydir.”
(Th. More, “Utopia”, sa:156)

“Pasajdaki birçok meyhane günün bu saatinde yalnızca birkaç müşteri ağırlamakla birlikte, belli ki asıl geceye hazırlanıyor; garsonlar, komiler ‘müşterinin yanında ayıp olur,’ demeden temizlik yapıyorlar etrafta; kapı önlerini süpürüyor, orayı burayı siliyor, *ıvır zıvır* pat-patlıyorlar.”
(M. Mungan, “Yüksek Topuklar”, sa:273)

“İnanılmaz güzellikte bir defterdi bu. Yılların etkisiyle biraz sararmış, pürüzsüz, kaymak gibi kağıdı, kırk yıldır üretilenlere hiç benzemiyordu. Kentin ıssız köşelerinden birinde, *ıvır-zıvır* satılan küçük bir dükkanın vitrininde görmüştü onu.”
(G. Orwell, “Bin Dokuz Yüz Seksen Dört”, sa:13)

“DÖKÜM

Birkaç eski, sinema
ve tren bileti de var...
Oysa ben ne kadar yol geçtim acep
ömrümce?
Gidiş öncelerinde ümitle titriyordum.
Çınılıyordu bedenim sanki geri dönünce.
Hey gidi yolculuklar.
... *ıvır zıvırlar*: Tarak
parfüm, ayna örneğin...
Güzel değildim. Ama sevildim ben.”

(Stanka Peçava<d.1929>-Ahmet Emin Atasoy; “Şiir Atlası”, Cevat Çapan, Cumhuriyet Kitap, 12.11.09)

“Bu yeni hayatta, modern şehir insanı, aradığı yeri anlamın bir kısmını, hayatını zenginleştiren yeni eşyalarla buldu. Bir insanın toplumdaki ve romandaki yeri, evi, eşyaları, odaları, misafir salonu, evindeki bibloları, *ıvır zıvırı* ile de belirleniyordu. Nerval, 1853’te yayımladığı ‘Sylvie’ adlı şiirsel ve hayli görsel romanında, o dönemde eski tarz apartmanlara renk vermek için *ıvır-zıvır* toplamının alışkanlık olduğunu söyler.”

(O. Pamuk, “Saf ve Düşünceli Romancı”, sa:83)

“ ‘... hepsini İsviçre’den yanınızda mı getirdiniz? Hepsini de kendi ihtiyacınız için kullanmakta olduğunuzu mu söyleyeceksiniz?’ ”

‘Hayır. Bunları satarım ben.’

Memur, ‘O zaman gümrüğünü vermelisiniz,’ dedi. ‘Açın hepsini!’ İğneleri, ayakkabı bağlarını ve öteki küçük şeyleri gösterdi. ‘Şu *ıvır zıvırı* size bağışlarım.’ ”

(E.M. Remarque, “İnsanları Sevmelisin”, sa:362)

“ ‘Marcelle gebe,’ diye düşündü gene. Karnında ağır ağır kabaran, şişen, donuk koyu renkli, peltamsi bir şey vardı. Gitgide büyüyecek, kıvrık, büküm büküm bir göz olacaktı. ‘Karnındaki bir alay *ıvır zıvır* arasında o serpilecek, açılacak, gelişecek. Çünkü o canlı.’ ”

(J.-P. Sartre, “Akıl Çağı”, sa:21)

“Özellikle onu şaşırtan şey Bergere tarafından bir rafın üstüne yığılmış olan *ıvır zıvır* ve gülünç şeylerin çokluğu: aksırık tozu, kaşınıtı tüyü, kadın çorabı lastiği, şeytan boku, yapay buz, yapay kesmeşeker. Bergere, konuşurken, şeytan bokunu eline alıyor, önemseyerek inceliyordu: ‘Bu *ıvır zıvırların* devrimci bir değeri vardır, insanı tedirgin ederler. Lenin’in bütün yapıtlarından daha fazla bir yıkıcı güç vardır bunlarda.’ ”

(J.-P. Sartre, “Duvar-Bir Yöneticinin Çocukluğu”, sa:180)

“Sahilde dinsel bir tören ya da bir panayır vardı, dev bir kalabalık ne olduğunu çıkaramadığım bir şeye doğru akıyordu. Ortalık, deniz kıyısında korkuluk duvarı üzerine uzanmış başboşlar, *ıvır zıvır* satan veletler, dilencilerle kayınıyordu. Ayrıca bir sıra da motorlu bisikletliler vardı.”

(A. Tabucchi, “Hint Gece Müziği”, sa:16)

“Vitrinlerde sergilenenlere bakarken aklına bir şey geldi. Law’a bir armağan götürmek. Bir sürü *ıvır zıvır* arasında o yürek biçimindeki küçük pembe sabunu görür görmez bulmuştu ne götürmek istediğini. Bütün sorun nasıl alacağıydı.”

(S. Tamaro, “Bir Ses İçin”, sa:151)

“Konuk odası mobilyalarla, bir sürü *ıvır zıvırla* ağzına kadar doluydu. Masanın yanından geçip divana otururken kadıncağzın siyah mantosunun üstüne giydiği siyah tül, bir sandalyenin oymasına takılmıştı.”

(L. Tolstoy, “İvan İlyiç’in Ölümü”, sa:28)

“Çok para kazanıyor, çok harcıyordu. Kendine şık bir araba, mücevher, kürk ‘*ıvır zıvır*’ almıştı, durmaksızın alıyordu. Kontrolde çıktığı tek nokta buydu. Zengin olmasına rağmen ‘ihtiyaç’ ilkesini alışveriş listesinin başına koyan babasından bir tür öğ almaydı bu da.”

(A.Tunç, “Ömür Diyorlar Buna”, sa:70)

“En bilge insanların bile içinden çıkamadıkları Aşk nedir? Dostluk nedir? Gerçek nedir? Ve benzeri sorularla yüz yüze kaldığı yetmezmiş gibi bunlar üstüne düşünmeye başlar başlamaz kendisine son derece uzun ve renkli gelen geçmişi, olduğu gibi damlayan saniyenin içine doluyor, onu normal boyutlarının on katı şişiriyor, binbir renge boyuyor ve evrense ne kadar *ıvır zıvır* varsa onunla dolduruyordu.”

(V. Woolf, “Orlando”, sa:71)

“Mabel birşeylerin yolunda gitmediğine ilişkin ilk ciddi kuşkuyla pelerinini çıkarırken kapıldı, ona aynayı tutan, fırçalara dokunan, böylelikle belki de dikkatini çok açık bir şekilde tuvalet masasının üzerindeki saç, cilt, giysi düzeltmeye, şıklaştırmaya yarayan *ıvır zıvıra* çeken Mrs. Barnett da kuşkuyu daha bir pekiştirmişti...”

(V. Woolf, “Pazartesi ya da Salı”, sa:53)

“Her şeyden önce derinlikleri, sıgıllıkları, boş gururu ve yücelikleri ile kendi ruhunu aydınlatmalı ve güzelliğinin ya da da sadeliğinin senin için ne anlama geldiğini; yapay mermer bir düzeyde, kumaşların durduğu kemerler boyunca dizili ecza şişelerinden gelen uçucu kokular arasında donup duran ayakkabıların, eldivenlerin ve başka şeylerin değişken dünyasıyla olan ilişkisini anlatmalısın.”

(V. Woolf, “kendine ait bir oda”, sa:107)

“Mesele ilgimi çekti ve hemen ertesi gün, yani dün akşam hiç oyalanmadan, dosdoğru, Sachsen’deki en çirkin taşra kentlerinden birine gittim; küçük tren istasyonundan ana caddeye doğru yürürken, taşraya özgü *ıvır zıvırlarıyla* bu banal, zevksiz evlerin içinde, bu kulübelere herhangi birinde, Dürer’in ve Mantegna’nın gravürlerinin yanı sıra Rembrandt’ın en müthiş resimlerine hiç eksiksiz sahip olan bir insanın oturması bana neredeyse imkansız geliyordu.”

(S. Zweig, “Hayatın Mucizeleri”, sa:190)

Ivy League : <Ing.: Ayvi Lig> A.B.D.’nin kuzey eyaletlerindeki en önemli sekiz özel üniversiteyi içeren birlik. Alfabetik sırayla: Brown (Rhode Island), Columbia, Cornell (New York), Dartmouth (New Hampshire), Harvard (Massachusetts), Pennsylvania (Pennsylvania), Princeton (New Jersey) ve Yale Üniversiteleri (Connecticut). <Kişisel olarak, Amerikada hekimlik yıllarında: 1957-1990, Brown Üniversitesinde ‘Visiting – Consulting Psychiatrist- Professor (1969-70) ve Harvard’da ‘Associate Professor’ (1983-85) olarak verdiğim hizmetlerden dolayı şeref duyuyorum (Dr. İ.E.)

“Kızın önündeki olası seçenekleri konuşuyorlar; Miles, Pilar’ı Florida’dan ayrılıp kuzaydaki Ivy League üniversitelerinden birine gitmek konusunu düşünmesi için zorluyor; ama Pilar böyle bir adım atmaya çekiniyor, ablalarından o kadar uzakta olmayı hiç düşünemiyor.”

(P. Auster, “Sunset Park”, sa:40)

İzanami ve Uzanagi : (JAP.MYTH.) : Japon Mitolojisinin önemli Tanrıları ve Tanrıçaları. ‘Havva’ ve ‘Adem’i simgeliyorlar

“Evrenin yeni oluştuğu yüzyıllardan birinde, yağlı okyanus sularından, birden kırmızıya benzer bir madde yüceldi. Çok kısa bir zamanda, bu kitle, bir i l a h'a döndü ve aynı zamanda, ek olarak biri dişi biri erkek, iki ayrı tanrısal yaratık da oluştu. Bu üç orijinal trio hakkında pek az şey söylenmiştir, fakat onlar, ardi ardına, kendi kutsal topraklarında tanrılar ve tanrıçalar yarattılar ve ölçülemeyecek bir zaman sonra, bir çift t a n r ı yaratıldı; biri erkek, biri dişi; daha doğrusu ‘**I z a n a g i** = Kadın-davet eden-**Erkek**’ ve ‘**Izanami** = Erkek davet eden **Kadın!**’

Onlar, cennetlerinden yağlı kitleye genel olarak bir *alaimisema* denilen bir köprüden geçerek geldiler. Izanagi, önceden mevcut olan okyanusa düştüğünde, onu mızrağı ve ondan damlayıp donan damlalarıyla rahatsız etti; ve düşer düşmez de ‘O n o - c o r o = kendi pıhtılaşan’ adayı oluşturdu. Bu, Japon Mitolojisinde, olası en eski *fallik* <penis konusunda> telkinlerden biridir.

Gerçekte **Izanagi** ve **Izanami** erkek ve kız olarak kardeş olmalarına karşın Ono-Koro üzerinde öğrendiler. Onlar aşk yapmayı, kuyruksallayan-Yont kuşlarını gözetleyerek aşk yapma sanatını öğrendiler; bu su kuşları hala onlarla iletişim halindedir. ‘Tanrı *Scarecrows* = Karga korkutan Tanrı’ bile bu kuyruksallayanları, daha doğuştan verilmiş bir takdis nedeniyle, korkutamaz

Karı kocanın bulunduğu yerlerin civarında jeografik birçok yerler, örneğin geri kalan Japon adaları, sellaleler, dağlar, ağaçlar, bitki ve rüzgar uzanıyor. Rüzgar, Japonya'nın yaratılışını tamamladı; o rüzgar ki, sisli bulutları etrafa dağıtarak, ilk defa olarak, birbirinden ayrı düşmüş adaları serpiştirdi. Her iki tanrının ilk çocuk bekleyişleri bir düşükle sonuçlanmıştı: Izanami'nin, bir ‘evlilik serenonisi’ göstergesi yapayım derken, yaptığı bir hata sonucu. Sürpriz olmayarak, bu denizanası'na benzer benzer yaratık, denize bırakılmıştı.

Diğer bütün çocukları, yaşadılar. En son bebek, ip dizisi gibi tüm adaların oluşumundan ve insanlarla dopdolu olmasından sonra doğmuştu. O, bir ‘Ateş Tanrısı’ idi. Onun doğumundan sonra, *Izanami* çok yüksek bir ateşle hastalanarak sonunda öldü. O, Yeraltı Dünyasına gitti: **YOMİ**, hüznün diyarı. Ama kocası *Izanagi*, karısının tüm protestolarına karşın onu orada izlemeye devam etti. *Izanami*, onu takip ettiği için çeşitli tehlikeli kadın ruhlarıyla bezenmiş, onu cezalandırmaya çalıştı. En nihayet Izanagi canını zorla kurtararak yeryüzüne dönebildi. **YOMİ**'nin girişinde, bitap kadın, kocasının arkasından, intikam olarak, dünyada yüz kişiyi öldürmekle tehdit etti. *Izanagi* yanıtladı: ‘İstersen öyle yap, ben günde 1500 yeni insan yaratırım!’

Bu yaratılış hikayesinde, çift, doğa'nın kurallarını yerine getirmekle kalmayıp, aynı zamanda bir nevi ‘*divorce*-boşanma’ yoluyla, ölüm ve ölümlü hayatı sıftahladılar.

Izanagi, verdiği sözü tuttu, Yeraltına verdiği tahribatın üstünden geldikten sonra, **GÜNEŞ TANRIÇASI, AY TANRISI ve FIRTINA TANRISI**'ni doğurdu. Bir söylentiye göre, bunların üçü de Izanagi'nin gözlemlerinden yaratılmıştı. ...

(PIGGOT, Juliet; “Japanese Mythology”, Library of the World's Myths and Legends, Peter Bedrick Books, 3rd Ed., New York 1987, sa: 8-10) (Çev.: İ.E.)

Izbandut, İzbandut gibi : *İriyarı, hırpani kuluklu, yabani görünümlü kimse, haydut*

“Partizan’ın hapsedildiği barakalara nerdeyse varılacaktı. Kapıyı kırıp adamı kaçırmak için sabırsızlanıyorlardı. Meryem bir kenara çekildi, gizli bir kapı aralığına saklanıp seyre koyuldu: Uzun yağlı sakallar, uzun yağlı saçlar, köpürmüş ağızlar; haham, yabani bir *izbandutun* omuzlarına çıkmış, göğe doğru kollarına sallayarak haykırıyordu.” ..... “El çırpı. İki *izbandut* zenci girip İsa’yı kapıya götürdü.” (N. Kazancakis, “Günaha Son Çağrı”, sa:45;439)

“O kadar kısa sürede öyle çok söylenti ortaya çıkıyordu ki, artık duyduklarımız bir masala dönüşmeye başlıyordu. Güya sen, notorla götürülürken Başkan’ın adamlarının elinden kurtulup kaçmayı başarmışsın. Bu pek inandırıcı değildi. Denizin ortasında, elleri kelepçeliyken ve başında o *izbandutlar* varken nasıl kaçmış olabilirsin ki?”

(Ö.Z. Livaneli, “Son Ada”, sa:170)

-Tüm Hakları Saklıdır-

Prof. Dr. Osmail Ersevim – Ansiklopedik Sözlük